

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevního a civilního práva

Diplomová práce

Institut vykázání v kontextu domácího násilí

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková Ph. D.

Autor práce: Ludvík Mihola

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: VI.

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury, uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

12. června 2009

Velmi děkuji své vedoucí diplomové práce Mgr. Kateřině Hykové Ph. D. za její cenné rady, připomínky, za její vstřícnou spolupráci a metodické vedení práce.

Dále bych chtěl poděkovat své manželce Veronice za její podporu a shovívavost, svým rodičům, za jejich finanční a morální podporu při studiu. Své poděkování bych chtěl vyjádřit i mé kolegyni Bc. Radce Sovjákové, za její pomoc při zpracování této práce.

Obsah

ÚVOD	6
1 HISTORIE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	9
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ	10
2.1 Společné obydlí v kontextu domácího násilí	11
2.2 Agresor x Oběť	12
2.3 Kritéria domácího násilí	14
2.4 Znaky domácího násilí	14
2.5 Legislativa	15
2.6 Typy a druhy domácího násilí	16
2.6.1 Typy domácího násilí	16
2.6.2 Druhy domácího násilí	17
2.7 Základní formy domácího násilí	19
3 STALKING	20
3.1 Stalker	21
4 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ	22
5 VZRŮSTAJÍCÍ NÁSILÍ	24
6 INTERVENČNÍ CENTRUM	28
6.1 Interdisciplinární tým	29
6.1.1 Institut pomoci-orgány zabývající se řešením případů domácího násilí	30
7 KRIZOVÁ INTERVENCE V PŘÍPADĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	38
7.1 Krize	38
7.2 Krizová intervence	38
7.3 Tři fáze krizové intervence	40
7.3.1 Intervence ve fázi bezprostředně hrozící násilné situace	40
7.3.2 Bezpečnostní plán - zvažování odchodu oběti od agresora	41
7.3.3 Fáze opuštění agresivního partnera	43
8 PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ	46
8.1 Podmínky pro předběžné opatření	46
8.2 Doba trvání předběžného opatření	48
8.3 Dítě svědkem násilí	48
8.4 Opatření sociálně právní ochrany dětí	50
9 POLICIE ČR V PŘÍPADĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	51
9.1 Postup Policie ČR při incidentu se znaky domácího násilí	52
10 INSTITUT VYKÁZÁNÍ	55
10.1 Podmínky vstupu policisty do společného obydlí	57

10.2	Postup při vykázání	58
10.3	Postup při vydání rozhodnutí o vykázání ve zvláštních případech	61
10.4	Obsahové náležitosti rozhodnutí o vykázání	63
10.5	Obsahové náležitosti Potvrzení o vykázání	64
10.6	Obsahové náležitosti úředního záznamu o vykázání	65
10.7	Obsahové náležitosti úředního záznamu o incidentu domácího násilí	66
10.8	Poučení vykázané osoby	68
10.8.1	Povinnosti vykázané osoby	68
10.8.2	Práva vykázané osoby	69
10.9	Poučení ohrožené osoby	70
11	ČINNOST POLCIE PO VYKÁZÁNÍ	72
11.1	Kontrola násilné osoby o dodržování vykázání	73
11.2	Obsahové náležitosti úředního záznamu o provedení kontroly dodržování vykázání	74
12	PŘESTUPKOVÉ ŘÍZENÍ	76
12.1	Přestupek	76
13	Trestní oznámení	78
13.1	Trestní čin	78
13.2	Obsahové náležitosti trestního oznámení	79
14	ZÁKON č. 273/2008 Sb., O POLICII ČESKÉ REPUBLIKY	80
	DISKUZE	83
	ZÁVĚR	87
	SEZNAM LITERATURY	89
	SEZNAM ZKRATEK	97
	SEZNAM PŘÍLOH	98
	PŘÍLOHA	99
	ABSTRAKT	101
	ABSTRACT	102

ÚVOD

Za téma diplomové práce jsem si vybral Institut vykázání v kontextu domácího násilí. V dnešní době se nám může zdát, že se o tomto celosvětovém a společenském problému, jakým je domácí násilí často mluví, vede se veřejná diskuze a společnost si začíná hlouběji uvědomovat tento sociálně patologický jev. Ve vztahu muže a ženy anebo v rodinných vztazích by každý z nás měl nacházet lásku, porozumění, podporu a jistotu, ale někdy se tento vztah změní v prostředí plné násilí, krutosti a strachu. Problematika a důsledky domácího násilí jsou velmi rozsáhlé a závažné. Je nutné neustále bojovat a informovat společnost o tomto fenoménu, který ještě v dnešní době, zůstává často neodhalen a skryt v rodinném soukromí. Ve své diplomové práci jsem se rozhodl zaměřit na institut vykázání res. na vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Důvodem výběru tohoto tématu bylo to, že v dnešní době neexistuje, nebo se mi nedostala do rukou publikace, která by uceleně poukazovala na toto konkrétní téma - vykázání. Zároveň se domnívám, že právě toto téma je v současné době aktuální. Zákon, který řeší vykázání násilné osoby ze společného obydlí v kontextu domácího násilí je uveden v platnost teprve od začátku roku 2007. To, že byl tento zákon po dvou letech novelizován, svědčí o jeho vyvoji, dopadu v praxi, ale i jeho aktuálnosti.

Jak v samotné praxi řešení domácího násilí, tak i při vykázání násilné osoby ze společného obydlí je spousta nevyjasněných a nezodpovězených otázek. Vycházel jsem a zaměřoval jsem se na činnost Policie České republiky při řešení případů domácího násilí a vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Tato práce si klade za úkol seznámit čtenáře s problematikou domácího násilí a tím upozornit na tento vážný společenský jev.

Ve své diplomové práci jsem si vytyčil dva hlavní cíle. Primárním cílem je popsat a seznámit čtenáře s vykázáním násilné osoby ze společného obydlí, které má preventivní nikoliv trestní charakter. Sekundárním cílem této práce je poukázat na některá praktická řešení či případy z praxe, které se mnohdy zcela

liší od samotného institutu. Diplomová práce pojednává o domácím násilí, dále se zaměřuje na instituce, které se zabývají pomocí obětem násilí a na vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Práce má teoretickou formu, kterou se v některých případech snažím obohatit o praktické zkušenosti. Cílem bylo i poukázat na hlavní, nejdůležitější, i aktuální poznatky, týkající se dané problematiky a tématu diplomové práce. V první části své práce vymezuji pojem domácího násilí a další pojmy, které se k dané problematice vztahují. Seznamuji zde čtenáře s různými typy a druhy domácího násilí, s jeho základními formami, tak aby čtenář získal na úvod obecný nadhled a informace o této problematice. Další kapitola pojednává o mýtech domácího násilí, v nich se zaměřuji na společenský pohled a častou bagatelizaci ze strany dnešní společnosti na danou problematiku domácího násilí. Následně popisuji eskalaci a opakovanost násilí, kde čtenářům vysvětluji, jak vzrůstá intenzita násilí v souvislosti s jeho opakovaností. V další části mé diplomové práce se zabývám interdisciplinárním týmem a jeho pomocí obětem domácího násilí. Tato část je zaměřená na konkrétní pomoc oběti násilí ze strany jednotlivých institucí a subjektů bojujících, proti tomuto patologickému jevu.

Tato kapitola pojednává i o krizové pomoci a objasňuje jednotlivé kroky intervence v krizi. Závěr této části je zaměřen na předběžné opatření v rámci vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a poté se zabírám problematikou „dítě svědkem domácího násilí“.

Další část práce je zaměřena na postup Policie České republiky v případech domácího násilí a postup Policie při vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Posléze se zaměřuji na přestupkové řízení v kontextu domácího násilí.

Diplomová práce nabízí čtenáři tři základní pohledy na možnost řešení vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. První pohled je řešení vykázaní násilné osoby na základě návrhu oběti, která podá návrh na předběžné opatření. V tomto případě je nutné podotknout, že prostřednictvím předběžného opatření o vykázaní násilné osoby, je nositelem důkazních materiálů právě navrhovatel předběžného opatření. Druhý pohled je řešení případu domácího násilí a vykázaní

násilné osoby ze společného obydlí prostřednictvím Policie ČR. Tento způsob řešení bývá velmi častý, ale ne pokaždé v praxi účinný.

Třetím pohledem je řešení domácího násilí v rámci přestupkového řízení, neboť řada i velmi vážných případů domácího násilí mnohdy končí na obecních úřadech kde jsou řešeny jako přestupek.

Při práci jsem čerpal z odborné literatury, převážně ze zákoníků a z interních policejních spisů a dokumentů, spisů přestupkové komise a spisů intervenčního centra. Jako host jsem se také zúčastnil zasedání interdisciplinárního týmu, různých přednášek o domácím násilí, což mi také přispělo k vypracování této diplomové práce.

Využíval jsem rozhovorů s odborníky na danou problematiku především z řad příslušníků Policie ČR, sociálních pracovníků z poradny pro oběti domácího násilí a intervenčního centra. Při psaní této diplomové práce jsem využíval i jiné možné komunikační prostředky - internet.

1 HISTORIE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Problematika domácího násilí má velmi hluboké kořeny v samotné historii lidstva. Někteří se domnívají, že původcem domácího násilí bylo náboženství, které stavělo dominantní roli muže do popředí a poslušnost, oddanost a podřízenost ženy která v podstatě neměla žádná práva. Ve středověku, když si muž vzal ženu, měl právo působit na její další výchovu. Tato oddanost a naprostá poslušnost, byla společností považována za běžnou a zcela oprávněnou. Veškerá odchylka od poslušnosti a podřízenosti ženy, byla hned veřejně a někdy i fyzicky trestána. Převažovala tendence do této problematiky domácího násilí nezasahovat a společnost tento fenomén považovala za hluboce soukromý a mnohdy nepodstatný. Až feministické hnutí, které vzniklo v Americe, přerušuje tuto společenskou latenci domácího násilí na ženách.¹

V České republice tento problém zůstával velmi dlouho za zavřenými dveřmi v soukromí rodiny. Společnost byla přesvědčena, že týrání a fyzické napadání jsou ojedinělé jevy, které se vyskytují pouze v problémových a sociálně slabých rodinách. Až teprve v posledních 20 letech se u nás tento původně bagatelizovaný fenomén vynáší na světlo.

Zásadním krokem bylo přijetí **§ 215a Týrání osoby blízké žijící ve společném obydlí** a jeho legislativní zakotvení v českém právním řádu. Toto usnesení odstartovalo informační kampaně, aktivity a formy pomoci, metodické postupy policejní pomoci, zavedení spolupráce zdravotních, sociálních, statních a nestátních organizací a vznik nových subjektů, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí. Současné statistiky, které zveřejňuje Bílý kruh bezpečí ukazují, že domácí násilí neustále narůstá a důsledky jsou čím dál tím vážnější, proto je důležité neustále proti tomuto celospolečenskému jevu bojovat a přinášet osvětu o možnosti řešení a pomoci.

¹ Srov. GJURIČOVÁ, J. Bulletin prevence kriminality MV ČR. *Za zavřenými dveřmi II.- domácí násilí. Za zavřenými dveřmi.* Praha: Ministerstvo vnitra-odbor prevence kriminality, 2003. č. 10, s. 1.

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Pojem „*násilí*“ označuje tělesné útoky, pohružky, týrání, napadání a násilné nebo zlé jednání, které působí újmy na fyzickém, psychickém a sexuálním zdraví člověka. Cílem tohoto agresivního a násilného chování člověka proti druhé osobě nebo proti většímu počtu osob je ublížit, zranit, nebo v krajním případě zabít.²

Z hlediska trestního práva zahrnuje jev domácího násilí kolem 30 druhů trestních činů. Jde například o omezování osobní svobody, násilí proti jednotlivci a proti skupině obyvatel, včetně těch nejzávažnějších trestních činů jako je těžké ublížení na zdraví, znásilnění nebo vražda.

Pojem „**domácí násilí**“ můžeme v širším slova smyslu definovat jako „*násilné chování v rodině, které zahrnuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.*“³

Domácí násilí se většinou odehrává v rámci partnerského, manželského či rodinného vztahu. V užším slova smyslu se za domácí násilí považuje, „*když se nejedná o izolovaný jev fyzické či psychické agrese, ale o systematické počínání jednoho z partnerů, které je vedeno snahou získat kontrolu nad partnerem a má za následek osobní dezintegraci oběti domácího násilí.*“⁴ K domácímu násilí dochází v soukromí, ve společném obydlí, společném prostoru, mimo kontrolu veřejnosti či v soukromí partnerských párů, manželů a druhů apod., které jsou jakožto osoby blízké svázány citově, sociálně, ekonomicky, majetkem, společnými dětmi a společným obydlím aj.⁵ U oběti domácího násilí dochází v pozdější fázi ke ztrátě schopnosti včas zastavit

² Srov. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 11.

³ Tamtéž, s. 14.

⁴ BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha: TRITON, 2006. s. 13.

⁵ Srov. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 20, 22.

násilné incidenty agresora, a tím znemožnit efektivně vyřešit narušený partnerský vztah. K domácímu násilí dochází dlouhodobě, opakovaně a intenzita násilí má stupňující tendenci. Pro vysvětlení dlouhodobosti a opakovanosti domácího násilí uvedu příklad podle právníka Mgr. Jana Potměšila, který je členem Právního svazu měst a obcí České republiky. Pro vysvětlení je nutné vzít na vědomí osobní vztah mezi ohroženou a násilnou osobou a to vzhledem k často velmi pozvolnému narůstání násilí, které je prokládáno obdobím klidu, projevů lásky, slibů. Právě v takovémto vztahu oběť setrvává i velmi dlouho. Když nás zcela cizí člověk napadne na ulici, okamžitě se dožadujeme potrestání, voláme policii a celou věc řešíme. Zatímco v případě domácího násilí, oběť takovéto napadení neřeší a snaží se spíše na celou věc zapomenout a omlouvat ji. V případě napadení cizím člověkem, by oběť tento násilný incident nikdy netolerovala.⁶

Především je nutné podotknout, že v případě domácího násilí se jedná o svévolné jednání resp. o jednání úmyslné a volní, kdy si je násilná osoba vědoma svého násilného chování a jednání a též se může rozhodnout, zda se násilně chovat bude či nikoliv. Např. v zaměstnání je někdy agresor ponížen, frustrován nebo rozčílen, ale násilně a agresivně se nechová. Zde si je vědom, že za takové násilné či agresivní chování v zaměstnání by následovala určitá sankce. Ale v soukromí si je násilná osoba vědoma, že jí vůči blízké osobě žádná sankce nehrozí. Dokonce se násilná osoba domnívá, že má na tuto osobu právo nebo nárok s ní takto jednat.⁷

2.1 Společné obydlí v kontextu domácího násilí

Jak už bylo zmíněno, k domácímu násilí dochází zpravidla ve společném obydlí či v prostoru mimo kontrolu veřejnosti. Právě to je jedním z charakteristických znaků domácího násilí.

⁶ Srov. POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*. ASPI, zdroj: interní dokument přestupkové komise ve Znojmě. s. 4-5.

⁷ Srov. Tamtéž, s. 1-3.

Společným obydáním se tedy rozumí:

*„Byt nebo dům, který násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv vedení společné domácnosti; právním titulem společného bydlení může být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů.“*⁸

Pojem **domácnost** definuje § 115, Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, kde se uvádí, že *„domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.“*⁹ Přesný vznik společné domácnosti nelze jednoznačně vymezit. Společná domácnost vzniká, jestliže se zde osoba blízká oprávněně a dlouhodobě zdržuje, má v tomto obydlí své osobní věci a to na základě souhlasu oprávněného uživatele, s nímž se podílí na společných nákladech domácnosti.¹⁰

Oprávnění k užívání je na základě:

- *platné nájemní nebo podnájemní smlouvy k obydlí,*
- *vlastnické právo k obydlí,*
- *odvozené právo od oprávněného uživatele obydlí např. dítě, které žije v obydlí, k němuž svědčí užívací právo jeho rodičů, nebo partner který užívá obydlí svého druhého partnera s jeho souhlasem,*¹¹

2.2 Agresor x Oběť

Jestliže chceme definovat, kdo je oběť (osoba ohrožená) a kdo je agresor (osoba násilná) v kontextu domácího násilí, musíme si uvědomit následující fakt. Jestliže hovoříme o domácím násilí mezi manželským párem, milenci nebo partnery, pak jde o násilí partner - agresor vůči partnerovi - oběti. Násilí agresora se může dotýkat rodinných členů žijící v jedné domácnosti. Zde se pak oběťmi

⁸ Čl. 1, odst. d), *Závazný pokyn policejního prezidenta, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí č.179/2006.*, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ § 115, Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.

¹⁰ Srov. zdroj: interní materiál Policie ČR, *Stanovisko k problematice oprávněného uživatele bytu.*

¹¹ Zdroj: Tamtéž.

stávají např. rodiče, senioři, děti a jiné blízké osoby, které žijí společně s agresorem. Obětí domácího násilí může být kdokoliv - žena, muž, dítě, sociální skupina.

Převažující skupinou, kde nejčastěji dochází k incidentům domácího násilí, jsou partnerské a manželské páry a nejčastější obětí domácího násilí jsou zde právě ženy.¹² K domácímu násilí dochází ve všech společenských vrstvách, tedy mezi osobami všech věkových kategorií, profesí, národností a různé inteligence a mezi osobami různých společenských tříd.¹³

V poslední době statistiky Bílého kruhu bezpečí ukazují na skutečnost narůstání případů domácího násilí na rodičích. Tento fakt potvrzuje v poslední době i nárůst rodičů, kteří se obracejí o pomoc na poradny domácího násilí a intervenční centra. V tomto případě se jedná o násilí zletilých či nezletilých dětí na svých rodičích popřípadě prarodičích.

Pojem **agresor** jakožto násilná osoba nám přesněji definuje Závazný pokyn Policie České republiky č. 179/2006. Tento závazný pokyn policejního prezidenta stanoví postup policejních příslušníků v případech domácího násilí. Své účinnosti nabyl 1. ledna 2007. Závazný pokyn definuje agresora jakožto „osobu, která ohrožuje ohroženou osobu na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a žije s ohroženou osobou ve společném obydlí, a je či byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, a lze důvodně předpokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále domácího násilí vůči ohrožené osobě.“¹⁴ **Oběť násilí** je přesně definována jako „ohrožená osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby.“¹⁵

¹² Srov. HRDÁ, L. *Oběti domácího násilí*. [online]. © 2008. [cit. 2007-11-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek6023.htm>>.

¹³ Srov. Ministerium für Bildung, *Ausmaß der Gewalt*. [online]. © 2003 Dostupné na WWW: <http://www.amnesty-frauen.de/pdf-rtf/FamGewalt/05_Ausmaß.pdf>.

¹⁴ Čl. 1, odst. b), *Závazný pokyn policejního prezidenta, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí*, č. 179/2006., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Tamtéž, odst. c).

2.3 Kritéria domácího násilí

Existují určité znaky nebo kritéria, která nám přesně označují domácí násilí. V případě jednorázové hádky, sporu nebo vzájemné potyčky mezi partnery, kdy se při těchto vzájemných hádkách a sporech střídá role osoby ohrožené a osoby násilné, se nejedná o případ domácího násilí. Aby se jednalo o případ domácího násilí, musí být naplněny základní znaky, které násilný čin, chování či jev specifikují jako případ domácího násilí.

2.4 Znaky domácího násilí

- **Opakování a dlouhodobost** - jasné a prokazatelné násilné chování, které má dlouhodobý a opakovaný ráz. Z jednoho násilného útoku nelze usoudit, zda se jedná o domácí násilí, může se ale jednat o jeho začátek.
- **Eskalace** - stupňování, narůstání, zvyšování násilného chování, např. výhružka, následně facka, později fyzický útok.
- **Neveřejnost** - opakované násilí probíhá v soukromí, ve společné domácnosti či v prostorech mimo kontrolu veřejnosti.
- **Jasná a trvalá role oběti a agresora** - jestliže se role oběti a agresora střídají, nelze tento jev označovat jako domácí násilí.
- **Vztahový charakter a propojenost** - jedná se o osoby, které jsou v nějakém intimním, příbuzenském nebo jinak blízkém vztahu. Tyto osoby spojuje určitá vzájemná propojenost. Osoby mohou mít spolu děti, vlastní společný majetek, mají společný účet, společný okruh přátel, domácnost aj.¹⁶

¹⁶ Srov. Aliance proti domácímu násilí. *Pomoc osobám ohroženým domácím násilím*. [online]. © 2007. [cit. 2007-04-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.donalinka.cz>>.

2.5 Legislativa

Ústava ČR ani Listina základních práv a svobod přímo ve svém znění nedefinuje přesný pojem domácí násilí. Ale mezi základní lidská práva se řadí např. právo na život, právo na svobodu aj. Nikdo nesmí být vystaven krutému, nelidskému anebo ponižujícímu zacházení. A právě v případě domácího násilí jsou narušována základní lidská práva a svobody.

Trestné činy, nejčastěji páchané v rámci domácího násilí

§ 197a Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

§ 213 Zanedbání povinné výživy

§ 215 Týrání svěřené osoby

§ 215a Týrání osoby blízké žijící ve společném obydlí

§ 216 Únos

§ 217 Ohrožování mravní výchovy mládeže

§ 219 Vražda

§ 221, § 222 Ublížení na zdraví

§ 231 Omezování osobní svobody

§ 235 Vydírání

§ 237 Útisk

§ 238 Porušování domovní svobody

§ 241 Znásilnění

§ 242 Pohlavní zneužívání – zneužití osoby mladší 15 let

§ 257 Poškozování cizí věci¹⁷

¹⁷ Koordona. *Legislavita*. . [online]. © 2007. [cit. 2007-04-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.koordona.cz/>>.

Charakteristickým znakem všech těchto trestných činů je, že jsou vedeny pohnutkou utiskovat oběť, ohrožovat ji, pohlavně zneužívat, omezovat tak, aby oběť konala, co po ní násilná osoba vyžaduje a měla nad ní moc a kontrolu. Cílem je i ponížení lidské důstojnosti oběti.¹⁸

2.6 Typy a druhy domácího násilí

2.6.1 Typy domácího násilí

- **domácí násilí na ženách** - v 92 až 98% případů jsou ženy oběti domácího násilí. Ženy jako oběť domácího násilí zpravidla trpí horšími následky, útoky jsou proti nim hrubší a končí vážnými formami ublížení na zdraví. Ohrožené jsou ženy bez rozdílu věku, národnosti a náboženské či etnické příslušnosti.¹⁹
- **domácí násilí na dětech** - právě děti spolu s matkami jsou nejčastější skupinou, která se stává obětí domácího násilí. U dětí se jedná převážně o zanedbávání, týrání anebo zneužívání v souvislosti s domácím násilím. V domácnostech se za přítomnosti dětí odehrává kolem 70% případů domácího násilí a děti bývají převážně svědky násilí.
- **domácí násilí na seniorech** - ve většině případů se násilí na seniorech dopouštějí jejich děti. Jde převážně o skupinu, která jen velmi zřídka přizná a zveřejní, že je na nich pácháno násilí.
- **domácí násilí na osobách se zdravotním postižením** - u těchto osob se jedná o velmi skryté případy domácího násilí. Osoby se zdravotním postižením jsou často odkázány na pomoc druhých a to převážně na péči násilníka, proto se ne vždy dokáží účinně bránit. Tyto případy se velmi těžko prokazují a odhalují.

¹⁸ Srov. VOŇKOVÁ, J., Bulletin prevence kriminality MV ČR, *Za zavřenými dveřmi II-domácí násilí*. Praha: Ministerstvo vnitra-odbor prevence kriminality. 2003. č. 10, s. 24.

¹⁹ Srov. Ministerium für Bildung, *Ausmaß der Gewalt*. [online]. © 2003 Dostupné na WWW: <http://www.amnesty-frauen.de/pdf-rtf/FamGewalt/05_Ausmaß.pdf>.

- **domácí násilí na mužích** - v případě 2 až 5% jsou oběťmi domácího násilí muži. Obraz muže jakožto oběti domácího násilí na veřejnosti, působí mnohdy nepřijatelně. Málokterý muž veřejně přizná, že je svojí ženou týrán, a proto se ho společnost spíše snaží vidět jako muže, který má dominantní ženu nebo že vedoucí roli v tomto vztahu má právě žena, než že by veřejnost připustila případ domácího násilí na muži. U týrajícího může jeho partnerkou či manželkou má veřejnost spíše skeptický pohled i postoj.²⁰

Jak už bylo výše zmíněno, oběťmi domácího násilí se stávají jak ženy, tak muži, děti, senioři i osoby s handicapem. Domácí násilí existuje i mezi homosexuálními a lesbickými páry. Jakási viditelnost případů domácího násilí je zřejmá až poté, co se oběť násilí odváží a odhodlá o své situaci mluvit a kdy následně překoná svůj strach, stud a obavy.

2.6.2 Druhy domácího násilí

- **Fyzické násilí** – jde o formy násilného jednání, jako jsou facky, škrcení, strkání, kopání, zatlačování do kouta, ohrožování zbraní, bití, smýkání, házení předmětů, znehybňování oběti, pálení aj.
- **Psychické násilí** - jedná se zejména o výhrůžky, nadávky, pokořování, slovní týrání, zesměšňování na veřejnosti, vyhrožování fyzickým násilím, zastrašování, výslechy, omezování svobodného rozhodování, neustálá kontrola, odepírání potravy a spánku, znevažování a podceňování aj.
- **Sexuální násilí** – zde jde o všechny sexuální činy, které jsou vynucovány na oběti a to výhrůžkami nebo násilím např. znásilnění, nucení k sexu, nucení k neobvyklým sexuálním praktikám aj.

²⁰ Srov. ACORUS. *Informace o domácím násilí*. [online]. © 2007 [cit. 2007-07-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>>.

- **Ekonomické násilí** - tento druh násilného jednání znamená omezení přístupu k penězům nebo zamezení oběti jakkoliv disponovat s finančními prostředky, ať už s rodinnými nebo vlastními.²¹
- **Sociální násilí** - v tomto případě agresor zakazuje oběti telefonování nebo sleduje, s kým oběť telefonuje. Zamezuje oběti scházet se s přáteli a příbuznými, dohlíží nad životem oběti a zakazuje jí jakékoliv zájmy.²²

Za specifický druh domácího násilí lze považovat **Stalking**. Podle novely trestního zákona, který nabude své účinnosti od 1. ledna 2010, se bude jednat o nový trestní čin, která bude zařazen do množiny trestných činů v situacích domácího násilí.

Tento nový pojem můžeme obecně definovat jako nebezpečné pronásledování. Obecně jde o velmi nebezpečný fenomén, „*jedná se o úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost*“.²³

Jestliže jsme rozlišili druhy násilného jednání, je důležité zmínit i základní formy násilného jednání. Nežli se ale začneme zabývat formami násilného jednání, nesmíme opomenout příčiny domácího násilí. Právě podnětem násilného jednání nejčastěji bývá alkohol a drogy. Od těchto příčin násilného jednání se odvíjí rizikové faktory domácího násilí. Nejčastěji jsou uváděny chudoba, nerovnost pohlaví, kriminální kariéra, etnická či náboženská otázka, nezaměstnanost, základní vzdělání, nerovnost vzdělání, nebo jeden z partnerů, popřípadě oba vyrůstali v násilných rodinných vztazích, které ve většině případů nelze zvrátit.

²¹ Srov. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 20.

²² Srov. Tamtéž, s. 21.

²³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 47.

2.7 Základní formy domácího násilí

- **Zastrašování** – v této formě domácího násilí používá agresor křik a hysterii, vyvolává u oběti strach a mnohdy ničí majetek. Dále používá výhrůžky typu vlastní sebevraždy, nebo že zavraždí oběť anebo jejich dětí, či že jí odejme děti a opustí rodinu.
- **Citové týrání** – jedná se o neustálé nadávky, sekýrování, kritizování oběti, agresor popírá fakt násilí tím, že se oběti něco zdá.
- **Vydírání** – nejde zde jen o nějaké pohrůžky, ale v tomto případě agresor volí nejčastěji jako nástroj vydírání děti, které navádí proti druhému rodiči a hrozí mu, že děti už nikdy neuvidí, nebo je zavraždí.
- **Ekonomické týrání** – omezuje oběti přístup k penězům a rodinným příjmům. Agresor mnohdy ani neposkytuje oběti peníze na provoz domácnosti. Znemožňuje oběti získat nebo chodit do zaměstnání, popírá a nerespektuje potřeby pro děti.²⁴

Vyvstává otázka, co ženě brání rozhodnout se a nadobro opustit svého partnera. Je to především strach o děti nebo o sebe? Někdy má žena pocit, že selhala, je zde také určitý strach z ostudy a společenského vyloučení, nejistota nebo ztráta podpory nejbližších. Žena často setrvává ve vztahu s agresorem, dokud jsou útoky směřovány jen na její osobu, ale pokud se agrese otočí na děti, žena začne vyhledávat pomoc. V některých případech žena vyhledá odbornou pomoc teprve tehdy, až děti odrostou a opustí domov. Z toho lze usuzovat, že ženy chtějí odstranit násilí, ale nechtějí rozvrátit rodinu.²⁵

²⁴ Srov. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 20-21.

²⁵ Srov. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 22.

3 STALKING

Stalking, jakož to specifikum domácího násilí, zahrnuje zpravidla dlouhodobé a opakované násilné a omezující aktivity pachatele, které mají též stupňující tendenci. Obecně můžeme tento pojem definovat jako nebezpečné pronásledování. Také ne pokaždé ukončení domácího násilí znamená naprostý konec násilí, ale nezřídka nabývá podoby nebezpečného pronásledování. Takovéto chování (stalking) v některých případech začíná po rozchodu, manželském rozvodu anebo když se oběť snaží ukončit s agresorem partnerský či milenecký vztah. Typické je to, že pachatel zpravidla omezuje osobní svobodu, svobodu jednání a volného pohybu své oběti. Stalking u oběti vyvolává strach, stres a starosti, které mohou oběť přivést k nervovému zhroucení. Stupňuje se obtěžování a naléhání stalkera, který naprosto ignoruje všechna odmítnutí pronásledované.²⁶

Zpravidla se jedná o případy, kdy bývalý přítel, manžel nebo druh pronásleduje a vyhrožuje své ženě či partnerce. Přitom může být značně agresivní a násilnický. Hlavním znakem stalkingu je fixace násilníka na oběť, posedlost, úporná, nechtěná pozornost. Pronásledování může mít různé formy, např. že násilník neboli pachatel zahlcuje svoji oběť nesčetnými dopisy, telefonáty, e-maily, SMS aj. Jde o využití jakýchkoliv prostředků za účelem obtěžování ve dne i v noci. V praxi se projevuje tento specifický druh domácího násilí tím, že pachatel neustále pronásleduje svoji oběť, sleduje ji při cestě do práce, zanechává oběti podivné vzkazy v podobě proseb, vyznání lásky, nadávky, nebo i násilně sexuální fantazie, výhrůžky, hrozí zabitím nebo sebevraždou. Neustále oběti volá, obtěžuje ji a jindy oběť zahrnuje květinami a dárky, které nechává před dveřmi bydliště své oběti. Jde o velmi široké spektrum násilného jednání, které začíná od pouhého postávání před domem oběti, až po velmi násilné, fyzické a agresivní útoky, které přivádí oběť k naprostému nervovému zhroucení.²⁷

²⁶ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 47.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 46-47.

3.1 Stalker

Jedná se převážně o bývalé manžele, partnery či zamilované ctitele, kteří se nebyli schopni vyrovnat s rozchodem, odmítnutím či odchodem oběti domácího násilí od agresora. Toto pronásledování milované osoby se může jevit jako forma posedlého zamilování. Takovéto chování nemá s opravdovou láskou ale nic společného, jde spíše o pronásledování, šílenství, kdy se pachatel nenechá ničím zastrašit. V tomto případě jde spíše o touhu po moci a po kontrole. Pachatel si jednoduše dělá výhradní právo a nárok na oběť.²⁸

²⁸ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 50.

4 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ

Některé zvyky a názory z dávné minulosti na domácí násilí ve společnosti vytvořily časté předsudky a mýty o domácím násilí. Tyto mýty jakoby samy veřejně obhajovaly násilné chování a u oběti vyvolávají pocit viny. Násilník tak získává pocit, že jeho chování je pro okolí zcela pochopitelné a odůvodnitelné.

Nejčastější mýty domácího násilí jsou, že *„násilník za násilí páchané v opilosti nemůže, protože alkoholismus je v podstatě nemoc a nebyl si vědom, toho co činní.“*

„Domácí násilí není tak častý jev, vyskytuje se pouze u sociálně slabých a nevzdělaných osob.“

„Agresor za své násilí nemůže, protože se domů vrací často přepracovaný a unavený a je toho na něho moc.“

„Oběť přece mohla také něco udělat, aby se situace takto nevyhrotila.“

„Ti dva se prostě mlátí, protože milují usmiřování.“

„Já jí nezbil, jen mi někdy ujela ruka.“²⁹

V případě prvního mýtu musíme uznat známý fakt, že násilné sklony jsou velmi úzce spjaty s užitím alkoholu, s nímž padají veškeré zábrany, a s tím klesá i schopnost sebekontroly, ale na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že existují početné skupiny mužů, kteří pijí, a přesto se násilnické sklony u nich nevyskytují. Existují další početné skupiny agresorů, u nichž se objevuje násilné jednání bez požití alkoholu. Alkohol není hlavní příčinou a důvodem násilného a agresivního chování, proto zde nehraje primární roli.³⁰ V případě druhého mýtu bylo mnohokrát prokázáno, že se domácí násilí vyskytuje ve všech společenských třídách bez ohledu na inteligenci, vzdělání, společenské postavení nebo finanční situaci rodiny.

²⁹ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 20-28.

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 24.

U osob z vyšších společenských tříd jde spíše o jiný druh násilí, který bývá převážně psychického rázu.³¹

Například v případě třetího mýtu není žádnou omluvou násilného a agresivního chování únava, stres a frustrace. Některým mužům se daří zůstat klidnými v pracovním či jiném společenském prostředí i když na ně působí únava, frustrace, stres a přepracovanost, ale jakmile se dostanou do rodinného prostředí začnou svoji únavu a přepracovanost, anebo neúspěch v práci ventilovat na svých nejbližších.³²

Čtvrtý mýtus nám jakoby předkládal tvrzení, že si žena v podstatě za všechno může sama, ale co může ospravedlňovat muže k tomu, že použil fyzické násilí vůči své ženě? Tvrzení, že žena mohla něco udělat, nebo že svým nevhodným chováním vyprovokovala svého muže je zcela cynický a naprosto klamný názor. I žena má nárok vyjádřit svůj názor na danou věc či právo na argumentaci.³³

Mýty ovlivňují naše vnímání reality, kterou si někdy nechceme jednoduše připustit. Vidění reality nám mnohdy nahání strach. Tento strach se snažíme zahánět právě mýty a předsudky, snažíme se tedy vidět realitu tak, jak ji chceme vidět. Tyto mýty a předsudky týkající se násilného chování se vyskytují jak na úrovni soukromých, ale i společenských rovin. To způsobuje zkreslenost vnímání v celém společenském klimatu a díky tomu mýty a předsudky násilného jednání stále přežívají.³⁴

³¹ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 22.

³² Srov. Tamtéž, s. 24

³³ Srov. Tamtéž, s. 25.

³⁴ Srov. VONKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 22.

5 VZRŮSTAJÍCÍ NÁSILÍ

Jak bylo už v úvodu zmíněno, znakem domácího násilí je jeho dlouhodobost a opakovanost, že probíhá v rodinném sukromí a především to, že intenzita násilí má stupňující tendenci.

V praxi tato stupňující se tendence začíná u běžných konfliktů, krizí ve vztahu nebo běžnou hádkou mezi manželi či partnery. Růst násilí, intenzity a síly agrese pozvolna stoupá. Netrvá to dlouho a po verbální agresivní hádce přichází i první fyzické útoky. Následují nesčetné omluvy, sliby, usmírování a projevy lásky, ale při dalším podnětu je tu opět násilné napadání. Jako první popsala tuto narůstající intenzitu násilí americká psycholožka Lenore Wolkerová. V odborné literatuře se můžeme setkat s pojmem vyjadřující opakovanost a vzrůstající intenzitu násilí jako „*Cyklická teorie násilí*“, nebo s termínem „*Spirála násilí*“ či „*Koloběh násilí*“. Teorie cyklického násilí, jak jí popisuje Wolkerová, je rozdělena do tří fází.³⁵

Cyklická teorie násilí podle Lenore Wolkerové

První fáze

Z počátku ve vztahu vládne velmi napjaté a hodně negativní klima. Ke konci této fáze dochází k častějším až k stálým hádkám. Po této verbální agresi přichází „první facka“ nebo lehká forma fyzického násilí. Oběť si to často sama omlouvá. Připisuje si vinu, že to vše vyprovokovala, a proto se snaží celou situaci zlehčovat. Věří, že situace je zvladatelná.³⁶

Druhá fáze

V této fázi oběť často vyhledává poprvé pomoc, volá policii, utíká k rodičům, známým, sousedům, jelikož k násilným incidentům dochází častěji a s narůstající agresí narůstá i její tendence. Agresor většinou bez zábran nechává

³⁵Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 64.

³⁶Srov. Tamtéž, s. 65.

volný průběh svým násilným činům, které obvykle propuknou na základě vnějších vlivů a psychického stavu agresora.³⁷

Třetí fáze

V poslední fázi, dochází k určitému „vzpamatování či uvědomění si.“ Přichází nesčetný počet omluv, výčitek a slibů ze strany agresora, že se tato situace již nebude opakovat. Vše se děje za přítomnosti projevů lásky, dárků, slz a emocí a právě to opět přivádí oběť k víře, že se dá začít znovu, dát agresorovi druhou šanci a věří ve zlepšení.

Pro oběť je toto období velkého uklidnění a odlehčení. Získává naději, že znovu nastane harmonický a šťastný vztah a snaží se celou tuto událost bagatelizovat.³⁸

Spirála domácího násilí

Tato spirála násilí se stupňuje, narůstá její intenzita a její frekvence, ale ne vždy je u všech případů stejný průběh a pravidelnost. Ne všechny oběti se potýkají se všemi třemi fázemi, někdy závisí na různých faktorech a chování jak agresora tak i oběti.

Konflikt – v této fázi dojde k násilné situaci, facka, házení předmětů, zatlačení ohrožené osoby do kouta atd. Ohrožená osoba si následně uvědomí, že by se tato situace neměla v partnerském vztahu odehrávat, je zaskočena a zastrašena. Má úmysl opustit násilného partnera. V této fázi i ohrožená osoba mnohdy celý incident omlouvá, někdy si vyhrocení této situace dává sama za vinu.

Usmírování – násilná osoba se po nějaké době snaží své agresivní a násilné chování omluvit, a tím se s ohroženou osobou usmířit, jen aby ho ohrožená osoba neopustila. Slibuje ohrožené osobě, že se tento incident už nikdy nebude

³⁷ Srov. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 64.

³⁸ Srov. Tamtéž, s. 65-67.

opakovat, že se změní, že se stane lepším. Mnohdy je toto usmiřování doprovázeno dárky, neobvyklými projevy lásky a slibů.

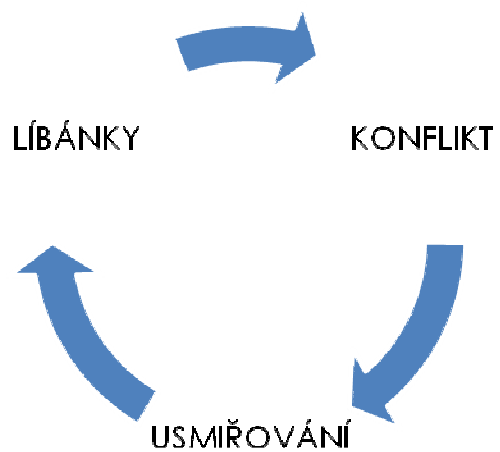
Líbánky – určitou dobu se ohrožená osoba chová vzorově, plní své sliby, zahrnuje ohroženou osobu dárky, projevy lásky. Zdá se, že je vše ideální.³⁹

Po fázi překypujících projevů lásky, omluv a slibů se nečekaně a bez důvodu opět vrací fáze první - konflikt a vše začíná znovu. Oběť násilí se pokaždé snaží celou věc omlouvat a spíše se domnívá, že násilí vyprovokovala sama. Fáze se častěji opakují a stává se z nich spirála násilí. Z počátku dochází ke snižování lidské důstojnosti oběti násilí a v pozdější fázi je ohroženo zdraví a život oběti popřípadě dalších osob sdílejících společnou domácnost.⁴⁰ Zatímco se např. intervaly mezi fázemi střídaly během jednoho roku, pak se neustále opakují během pár dní. Facky, vystřídají kopance a jiné násilí a celý kruh se postupem doby zužuje a intenzita a opakovanost násilí a agresivních útoků se zvyšuje. Oběť si proto pomalu zvyká a ani si neuvědomuje, jak je situace vážná a nezvladatelná. Není schopna se v pozdější fázi jakkoliv z této spirály násilí sama vymanit. Stále se oběť násilí, snaží zachovat manželský či partnerský vztah, rodinu, aj. Důvodů je hodně, podstatným udržujícím činitelem je strach. Důležitou roli v těchto případech hrají děti. Oběť vše často řeší, až jsou děti velké, nebo době, kdy se projevy násilí obrátí proti dětem. K opuštění a návratu k násilnému partnerovi dochází několikrát. U oběti převáží city, nechá se přemluvit k návratu, nebo není zcela připravena a rozhodnuta k odchodu.⁴¹

³⁹ Srov. Zdroj: interní dokument poradny pro oběti domácího násilí „TEREZA“. *Domácí násilí*. s. 15.

⁴⁰ Srov. GENTRY, D. W. *O lásce a hněvu-jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. Praha: Ikar, 2007. s. 26.

⁴¹ Srov. POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*. ASPI, zdroj: interní dokument přestupkové komise ve Znojmě. s. 5-6.

Obr. č. 1 „Spirála násilí“ schéma opakování a eskalace domácího násilí⁴²

⁴² Obr. č. 1, Zdroj: interní dokument poradny pro oběti domácího násilí „TEREZA“ *Spirála násilí*.

6 INTERVENČNÍ CENTRUM

Usnesením parlamentu České republiky na zákoně č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, nastala změna právního předpisu, resp. novelizace zákona č. 108/2006 o sociálních službách. V tomto zákoně o sociálních službách byla doplněna nová sociální služba, a to na základě ustanovení § 60a sociální služby intervenčních center.⁴³

Od 1. ledna 2007 nově vzniklá Intervenční centra poskytují sociální služby osobám ohroženým domácím násilím a to zejména služby ambulantní, terénní či pobytové.⁴⁴ V současné době je vytvořeno v České republice 15 intervenčních center, jejichž územní rozdělení a působnost spadá po hranice jednotlivých krajů. Pomoc Intervenčního centra může být poskytnuta na žádost oběti domácího násilí, ale i Policie ČR v rámci vykázaní násilné osoby ze společného obydlí nebo jiného poradenského zařízení. Intervenční centrum poskytuje obětem domácího násilí převážně psychologicko-sociálně-právní poradenství. Hlavním cílem práce intervenčních center je napomoci uživateli vyřešit svoji krizovou životní situaci v důsledku domácího násilí a vrátit se tak k běžnému způsobu života.

Dalším z hlavních cílů intervenčního centra je zároveň celková koordinace interdisciplinárního týmu na úrovni krajů. Tato koordinace spočívá v aktivní spolupráci a řízení dalších navazujících služeb pomáhajících v řešení problematiky domácího násilí a vytvoření interdisciplinární spolupráce a podpory oběti násilí. Jednotlivé subjekty tvoří např. poradny pro oběti domácího násilí, poradna pro rodinu a mezilidské vztahy či jiná specializovaná poradenská zařízení, azylové domy pro matky s dětmi v tísní apod. V případě vykázaní násilné osoby spolupracuje Intervenční centrum převážně s Policií České republiky, soudem, orgány sociální právní ochrany dětí aj.⁴⁵

⁴³ Srov. DONA LINKA. *Intervenční centra – novela zákona*. [online]. © 2007 [cit. 2007-02-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.donalinka.cz>>.

⁴⁴ Srov. § 60a, Zákon č. 108/2006., o sociálních službách.

⁴⁵ Srov. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ A IC RAKOVNÍK. *Intervenční centra, informace jaké služby poskytují a nabízí*. [online]. © 2005 [cit. 2007-01-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz>>.

6.1 Interdisciplinární tým

Chceme-li hovořit o skutečně funkčním systému řešení případů domácího násilí, musíme se zabývat subjekty, na něž je v určité míře přesunuta pravomoc a řešení tohoto celospolečenského problému. V první řadě se řešení případů domácího násilí týká Policie České republiky, Intervenčních center, soudu a orgánů zabývajících se sociálně právní ochranou dětí. S přijatým zákonem č. 135/2006 Sb., se u těchto subjektů výslovně předpokládá úzká spolupráce, vzájemná součinnost, soudržnost a v podstatné míře i vzájemná informovanost, jenž vede k efektivnímu řešení případů domácího násilí. Už zde můžeme hovořit, že jde o zákonem ustanovený tým, který je hybným prvkem v řešení případů domácího násilí. Ze zákona má Intervenční centrum povinnost vytvořit a kontaktovat státní a nestátní zařízení, organizace nebo odbory a jiná zařízení na regionální úrovni, jenž jsou povinny vytvořit funkční participující interdisciplinární tým. Důvodem vytvoření interdisciplinárního týmu je ještě mnohem efektivnější postup řešení situací domácího násilí. Do tohoto týmu jsou zapojeny subjekty, organizace a instituce, které se podílí na celkové efektivitě řešení, detekování těchto případů a systému pomoci.

V praxi se mezi tyto výše zmiňované subjekty regionální správy řadí městská policie, azylová zařízení, krizová centra, poradenská zařízení, sociální odbory, krizové linky, zdravotní zařízení, ale i orgány státní správy, soudy, probační a mediační služby, nestátní či jiné účastnické organizace.

Společným cílem tohoto týmu není pouze efektivní řešení problematiky domácího násilí, vzájemná součinnost a systém pomoci, ale i neustálý rozvoj této spolupráce a zlepšování informovanosti laické i odborné veřejnosti o této problematice včetně vytvoření sítě kontaktních míst, kam se může oběť domácího násilí obrátit o pomoc.⁴⁶

⁴⁶ Srov. MAGDALÉNIUM. *Interdisciplinární tým města Brna*. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.magdalenium.cz/index.php?id=4875&lid=CZ&oid=752855>>.

6.1.1 Institut pomoci-orgány zabývající se řešením případů domácího násilí

Při řešení případů domácího násilí je primárním úkolem zajistit oběti násilí bezpečnost tj. represe násilí - odvrátit či zamezit násilným útokům ohrožujícím zdraví a život ohrožené osoby anebo osob přítomných incidentu domácího násilí např. dětí. V další fázi nastupuje odborná pomoc v psychologické, trestněprávní a sociální oblasti. Interdisciplinární tým je tvořen organizacemi, které se společně zabývají problematikou domácího násilí. Pracovníci jednotlivých subjektů jsou školeni, jak mají účinně reagovat v případě domácího násilí v rámci své pravomoci a rozsahu působnosti. Následně jsou školeni, jak účinně spolupracovat s ostatními subjekty interdisciplinárního týmu. Jednotlivé subjekty jsou vybaveny manuály pro poskytnutí pomoci a s praktickým návodem pro komunikaci s obětí násilí.⁴⁷

➤ **Policie České republiky**

Policie ČR je oprávněna zasáhnout v případě protiprávního jednání vůči osobě sdílející společnou domácnost nebo rodinnému příslušníkovi. Zejména tehdy, když dochází v rámci společného obydlí k nebezpečným útokům proti životu, zdraví, svobodě osoby sdílející společnou domácnost anebo proti jeho lidské důstojnosti a ničení majetku, na který mají jak osoba ohrožená tak osoba násilná stejné vlastnické právo. Povinností tohoto bezpečnostního orgánu České republiky v případě domácího násilí je zajistit bezpečí oběti násilí a stíhat násilnou osobu. Jakýmsi privilegiem policie je vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a okolních prostor. Policie České republiky je dále povinna zadokumentovat incident domácího násilí, jednat a postupovat podle stanovených kroků, a kontaktovat do stanovených časových lhůt další příslušné orgány podílející se na řešení případu domácího násilí.⁴⁸

⁴⁷ Srov. ŠEDIVÁ, M. Bulletin prevence kriminality MV ČR., *Za zavřenými dveřmi II. - domácí násilí. Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí v Ostravě*. Praha: Ministerstvo vnitra-odbor prevence kriminality, 2003. s. 14.

⁴⁸ Srov. STOP NÁSILÍ. *Kdo mi pomůže?* [online]. © 2007 Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/zeny/kdo-mi-pomuze.html>>.

➤ **Městská, obecní policie**

Městská či obecní policie je povinna poskytnout okamžitou pomoc v případě, že je ohrožen život nebo zdraví osoby či svoboda a lidská důstojnost nebo, že hrozí větší škoda na majetku. Za těchto důvodných předpokladů jsou strážníci oprávněni vstoupit do společného obydlí, prostoru nebo vstoupit na soukromý pozemek. Městská či obecní policie nemá oprávnění k úkonu vykázat násilnou osobu ze společného obydlí. V případě domácího násilí a podezření ze spáchání trestného činu je Městská policie povinna povolát na místo deliktu Policii České republiky. V případě přestupku Městská policie předá incident příslušnému přestupkovému orgánu.⁴⁹

➤ **Přestupková oddělení a přestupková komise obecního úřadu**

Přestupková komise nebo oddělení je zřízeno téměř na každém městském nebo obecním úřadě. Oznámení o přestupcích podávají na přestupkovou komisi Policie České republiky nebo Obecní policie, avšak oznámení o přestupku může podat i kterýkoli občan. Přestupky mezi osobami blízkými v případě domácího násilí se nazývají návrhové přestupky. Osoba, která podá oznámení o přestupku, se nazývá navrhovatel. Lhůta pro podání návrhu je tři měsíce od spáchání přestupku. Z praxe vyplývá, že je vhodné, aby se navrhovatel obrátil v případě podání oznámení o přestupku přímo na konkrétní přestupkovou komisi. Návrh na podání oznámení o přestupku musí splňovat patřičná kritéria a náležitosti. Navrhovatel, který podá písemné oznámení o přestupku často neví, jaké přesné náležitosti toto oznámení musí splňovat. V tomto případě je správné, aby navštívil patřičné přestupkové oddělení se žádostí o radu, jak správně podat návrh na podání oznámení o přestupku a jak má v konkrétním případě postupovat.⁵⁰

⁴⁹Srov. STOP NÁSILÍ. *Kdo mi pomůže?* [online]. © 2007 Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/zeny/kdo-mi-pomuze.html>>.

⁵⁰Srov. Tamtéž.

➤ **Orgán sociálně právní ochrany dětí – OSPOD**

Sociálně - právní ochrana dětí je zaručena v České republice zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, který byl novelizován zákonem č. 134/2006 Sb.

Sociálně právní ochranou dítěte se dle zmíněného zákona rozumí:

- „ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- ochrana oprávněných zájmů dítěte včetně ochrany jeho jmění,
- působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,“⁵¹

OSPOD se zabývá ochranou a péčí o děti a nezletilou mládež. Tento odbor péče je zřízen na městském, obecním úřadě s rozšířenou působností nebo krajském úřadě v konkrétních případech jako orgán sociálně-právní ochrany dětí vystupuje ministerstvo práce a sociálních věcí. Posláním orgánů na ochranu dětí je hájit a zastoupit zájmy dítěte, dohlížet na problémové rodiny, poskytnout pomoc dětem v sociálních situacích, které ohrožují zdraví, život a přirozený vývoj dítěte. Právě k těmto situacím patří případy týrání a zneužívání dítěte a případy, kdy je dítě svědkem domácího násilí mezi svými rodiči. OSPOD na základě zjištěných skutečností přijme opatření k ochraně dítěte. V případech domácího násilí na dětech nebo v případě, že je dítě svědkem domácího násilí je OSPOD nejčastěji vyrozuměn Policií ČR či oddělením přestupkové komise a to na základě zaslání sdělení, jehož přílohou je kopie policejního protokolu.⁵²

Orgán sociálně-právní ochrany dětí poskytuje nejen informace, ale i podle závažnosti situace zprostředkují obětem násilí s dětmi ubytování v azylovém domě, nebo v domě pro matky s dětmi v tísní, popřípadě ozdravný pobyt pro dítě. Zprostředkovává osvojení dětí, výši výživného a úpravu kontaktu rodičů s dětmi popřípadě může sám podat návrh na soudní řízení ve věci nařízení ústavní

⁵¹ Odst. 1., § 1., Zákon č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí.

⁵² Srov. Znojmcity. *Sociálně právní ochrana dětí*. [online]. © 2008. [2008-02-07]. Dostupné na WWW:<http://www.znojmcity.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=19341&id=3276&query=Odd%C4%9Blen%C3%AD+soci%C3%A1ln%C4%9B+pravn%C3%AD+ochrany+d%C4%9Bt%C3%AD&p1=1002>.

výchovy dítěte.⁵³ Orgán sociálně-právní ochrany dětí má podstatně širší zákonné možnosti, jak se o dítě a rodinu starat, než některé jiné orgány.⁵⁴

➤ **Poradny pro oběti domácího násilí**

Posláním poraden pro osoby trpící domácím násilím je podpora obětí domácího násilí při řešení její obtížné životní situace a podpora sebedůvěry. Jejich forma pomoci je založena především na osobní konzultaci, online poradny přes internet, popřípadě telefonickém poradenství a jiných fakultativních služeb. Cílem poradny pro oběti domácího násilí je zastavit další možné hrozby násilí a znovu začlenit oběť domácího násilí do společnosti, poskytnout bezplatnou odbornou a komplexní pomoc v oblasti sociálně-právního poradenství a psychologickou pomoc. Některé poradny jsou schopny poskytnout i bezpečný pobyt v tzv. „krizovém bytě.“ Zprostředkují kontakt s jinými státními a nestátními organizacemi a odborníky. Pomůžou vypracovat společně s obětí bezpečnostní plán, popsat a strukturovat násilí, pochopení problematiky obětí ohroženou násilím, psychická podpora aj. Některé specializované poradny pro oběti domácího násilí nabízí terapeutické programy a volnočasové aktivity, které jsou zaměřeny na podporu znovuzískání sebedůvěry a stabilizaci osobnosti.⁵⁵

➤ **Manželské a rodinné poradny**

Mezi sít' poradenských zařízení patří i poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Manželská a rodinná poradna byla od roku 2007 zahrnuta dle § 37, Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, mezi odborné sociální poradenství. Rozsah odborných služeb v rámci sociálního poradenství blíže vymezuje § 4, Vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení

⁵³ Srov. STOP NÁSILÍ. *Kdo mi pomůže?* [online]. © 2007 Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/zeny/kdo-mi-pomuze.html>>.

⁵⁴ Srov. POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*. ASPI, zdroj: interní dokument přestupkové komise ve Znojmě. s. 21.

⁵⁵ Srov. SOVJÁKOVÁ, R. *Poradna pro oběti domácího násilí*. [online]. © 2009. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz/06nasezarizeni/tereza.php>>.

zákona o sociálních službách.⁵⁶

Posláním tohoto druhu sociálního poradenství je pomoc jednotlivcům, snoubencům, manželským a partnerským párům a rodinám v řešení a zvládnání jejich nepříznivé životní situací a potíží v mezilidských vztazích.

Převážně se jedná o psycho-sociální a sociálně-právní poradenské služby. Princip této služby může být chápán jako určitý druh mediace. Poradna se tak stává prostředníkem při řešení problémů např. osobních a rodinných sporů, násilí v rodině, žárlivosti, nevěry, výchovy dětí, intimního soužití, domácího násilí aj. Tím může snáze docházet k určitým dohodám a zvládnání potíží a pomoci v mezilidských vztazích rodiny, manželských a partnerských párů. V roce 1990 bylo založeno občanské sdružení působící v oblasti manželských a dříve i předmanželských poradnách nynější Asociaci manželských a rodinných poradců České republiky – AMRP.⁵⁷

➤ **Intervenční centrum**

Zákon č. 135/2006 Sb., počátkem roku 2007 přinesl výraznou změnu v sociálních službách, kde mimo jiné je dle § 60 vymezena krizová pomoc intervenčních center obětem domácího násilí.

Intervenční centrum bezplatně poskytuje ambulantní, terénní a pobytové služby.⁵⁸ Na území České republiky je vytvořeno dle územního rozdělení na kraje 15 intervenčních center. Intervenční centra poskytují odbornou sociálně právní pomoc osobám, které jsou ohroženy domácím násilím. Pomoc je převážně poskytována na základě doručeného podnětu Policie České republiky o vykazání násilné osoby ze společného obydlí a to do 48 hodin od kontaktování Policie ČR. Rovněž může být pomoc intervenčního centra poskytnuta i na základě žádosti

⁵⁶ Srov. § 4., Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

⁵⁷ Srov. ASOCIACE MANŽELSKÝCH A RODINNÝCH PRADCŮ ČR, [online]. © 2009. [cit. 2009-01-24]. Dostupné na WWW: <www.amrp.cz>.

⁵⁸ Srov. SOCIÁLNÍ REVUE – INTERVENČNÍ CENTRA PRO OBĚTI DOMÁCIHO NÁSILÍ, [online]. © 2008. [cit. 2008-07-01]. Dostupné na WWW: <http://socialnirevue.cz/item/intervencni-centra-pro-obeti-domaciho-nasili/category/socialni-prace>.

ohrožené osoby. Cílem této služby intervenčních center je pomoci osobám ohroženým domácím násilím vyřešit jejich krizovou životní situaci.⁵⁹

➤ **Státní zastupitelství**

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, který nabyl účinnosti 1. ledna 1994 upravuje organizaci, působnost, správu a vnitřní vztahy tohoto činitele soudní spravedlnosti. Hlavní působnost státního zastupitelství spočívá v roli orgánu veřejné žaloby trestního řízení, ale i v další jeho širší působnosti. V případě domácího násilí je mimo jiné možnost podat písemně trestní oznámení přímo na státním zastupitelství, které celý případ projedná.⁶⁰

➤ **Soud**

Podle Občanského soudního řádu, dle § 76b., se může ohrožená osoba obrátit přímo na soud s žádostí o vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a přilehlých prostor. Dále může soud dle zmíněného soudního řádu dle § 76b, odst. 1., písmene B nařídit násilné osobě, aby se zdržela jakéhokoliv kontaktu s obětí násilí.⁶¹

➤ **Zdravotnictví**

Poskytnutí lékařské pomoci a zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím je pro ošetřující lékaře vymezeno v metodickém pokynu, podle kterého se postupuje v případě, že jsou zjevné známky podezření na domácí násilí. Tento doporučený metodický pokyn byl vydán Ministerstvem zdravotnictví ve snaze sjednotit postup zdravotní péče a pomoci osobám ohroženým násilím.⁶²

Zmíněný metodický pokyn stanoví tři fáze postupu lékaře při poskytování zdravotní péče ohroženým osobám.

⁵⁹ Srov. STOP NÁSILÍ. *Kdo mi pomůže?* [online]. © 2007 Dostupné na WWW: <<http://www.stopnasili.cz/zeny/kdo-mi-pomuze.html>>.

⁶⁰ Srov. Tamtéž.

⁶¹ Srov. Tamtéž.

⁶² Srov. VĚSTNÍK MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ ČR, vydáno: 28.11.2009, č. 6. s. 2.

Fáze postupu zdravotní péče v případě podezření na domácí násilí:

- 1. Anamnéza** – v této fázi je doporučen postup komunikace s ohroženou osobou a zaměření dotazů na zjištění okolností vzniku poranění, zjištění nebo popřípadě vyloučení násilných zranění, včetně časových údajů.
- 2. Vyšetření** – prostřednictvím fáze vyšetření je potvrzeno nebo vyloučeno požití omamných či jiných psychotropních látek, alkoholu aj. Vyšetření poranění, včetně poranění, která jsou staršího data.
- 3. Léčba a další opatření** – na základě této fáze je stanovena diagnóza, již odpovídá následná zdravotní léčba a následná spolupráce s dalšími odborníky. Oběti násilí je doporučeno i celkové kontrolní vyšetření zdravotního stavu. Jsou stanovena opatření, kdy je oběť násilí informovaná o příslušných organizacích, zabývajících se pomocí řešení případu domácího násilí.⁶³

➤ Azylové domy

Azylové domy jsou především určeny pro ženy a matky s dětmi či těhotné ženy, které se ocitly v nepříznivé anebo tíživé životní sociální situaci.⁶⁴ V současné době narůstají případy, kdy tuto službu vyhledávají ženy a matky s dětmi, které jsou oběťmi domácího násilí. Tato registrovaná služba by neměla být poskytována pouze ženám a matkám s dětmi, ale využít této služby mohou mimo jiné i otcové s dětmi v tíživé životní situaci, jimž soud svěřil výchovnou dítěte. Otcům mohla být rodičovská zodpovědnost svěřena např. úmrtí partnerky či manželky, nebo když soud z vážných důvodů zbavil matku dítěte rodičovské zodpovědnosti, kdy je matka ve výkonu trestu aj.

⁶³ Srov. Čl. 3., *Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví pro postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím*. [online]. © 2006. Dostupné na WWW: <http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/zdravotnictvi.htm>.

⁶⁴ Srov. MAHDALOVÁ, B. *Domov pro matky v tísní Znojmo*. [online]. © 2009. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz/02nasezarizeni/domov.php>>.

Rozsah a vymezení poskytovaných služeb azylových domů je stanoven § 22., Vyhláškou č. 505/2006 Sb.⁶⁵ U případů domácího násilí je nejčastěji využíváno azylových domů s utajenou adresou, kde se oběti násilí nabízí bezpečné a klidné prostředí pro její psychickou a tělesnou stabilizaci. Posláním těchto azylových domů je pomoci těmto uživatelům řešit jejich tíživou životní situaci a navrátit je do plnohodnotného života. Cílem této služby je poskytnout bezpečné ubytování a výchovu dětí v klidném prostředí.⁶⁶ Prostřednictvím individuální práce s uživatelem nachází optimální východisko z jejich vzniklé krizové situace. Prosazují jejich práva, podporují odpovědnost péče a výchovy o děti. Azylové domy nabízejí svým klientům také další činnosti, které jsou zaměřené na celkovou podporu a pomoc.⁶⁷

➤ **Krizové linky a linky důvěry**

Krizová linka se mnohdy pro oběť domácího násilí stává jakousi první pomocí, na kterou se oběť může obrátit. Jedná se o specializovanou telefonickou pomoc obětem domácího násilí. Tato služba respektuje anonymitu a diskrétnost oběti násilí. Na krizovou linku se mohou obrátit osoby ohrožené domácím násilím, ale i příbuzní a známí oběti, nebo svědci domácího násilí. Konzultanti krizových linek poskytují okamžitou psychologickou, právní a morální podporu. Zajišťují informace o sociálních službách nebo jiných státních či nestátních zařízeních pomáhající obětem domácího násilí. Pomohou vyhledat bezpečné ubytování, popřípadě kontaktují Policii České republiky v přímém ohrožení života a zdraví oběti domácího násilí aj.

Nejnámější celostátní linkou pro pomoc obětem domácího násilí je **DONA linka - tel.: 251 511 313**. Zřizovatelem této linky je občanské sdružení Bílý kruh bezpečí.⁶⁸

⁶⁵ Srov. § 4., Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

⁶⁶ Srov. VESELÁ, J. *Výroční zpráva Oblastní charity Znojmo*. Znojmo: OCHZ, 2007. s. 6.

⁶⁷ Srov. MAHDALOVÁ, B. *Domov pro matky v tísní Znojmo*. [online]. © 2009. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz/02nasezarizeni/domov.php>>.

⁶⁸ Srov. DONALINKA [online]. © 2007. Dostupné na WWW:

<http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348>.

7 KRIZOVÁ INTERVENCE V PŘÍPADĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

7.1 Krize

Tento pojem můžeme definovat jako rozhodný obrat či vyvrcholení dramatu. Krize vzniká tehdy, jestliže napjatá část osobnosti je silně zatížená. Obecně řečeno, krize vzniká v okamžiku, kdy si začneme uvědomovat, že není něco v pořádku a zároveň s tím začínáme prožívat neschopnost něco udělat.⁶⁹ Krize vyvolá silné emoční stavy, převážně depresi a silné úzkosti. Jestliže nedojde k nápravě, může krize představovat ohrožení zdraví nebo směřovat k sebevražednému jednání.⁷⁰

7.2 Krizová intervence

Právě domácí násilí představuje jeden z nejčastějších důvodů, proč oběti domácího násilí vyhledávají služby krizové intervence. Domácí násilí jakožto primární poškození oběti přináší též širokou řadu ztrát. Jedná se o ztrátu sebevědomí, důvěry, kontroly, moci apod. Násilí je tedy reakcí, projevem, ale i důsledkem krize.

Pojem krizová intervence:

„Krizovou intervencí můžeme obecně vymezit jako specializovanou pomoc osobám, které se v této krizové situaci ocitli.“⁷¹

Prostřednictvím krizové intervence pomáháme zpřehlednit a strukturovat klientovo prožívání v krizové situaci a snažíme se aktivně zapojit klienta k řešení jeho problému.⁷²

Formy krizové pomoci jsou různé, podle § 60 zákona č. 108/2006 o sociálních službách je vymezena krizová pomoc ambulantní, terénní a pobytová služba.

⁶⁹ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. s. 32.

⁷⁰ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 98.

⁷¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 15.

⁷² Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. s. 60.

Společným úkolem těchto forem krizové pomoci, je vrátit jedinci v krizi jeho psychickou rovnováhu resp. usilovat o obnovu jeho psychického ekvilibria. Jedná se o komplexní intenzivní pomoc jedinci v krizi.⁷³

Krizová intervence ve svém komplexu zahrnuje čtyři základní formy pomoci:

- 1. pomoc psychologickou** – jde o terapeutický kontakt zaměřený na problém, který vyvolal krizi. Dochází k eliminaci příznaků krize a k znovuobnovení psychické rovnováhy.
- 2. pomoc lékařskou** – zahrnuje především psychiatrickou intervenci a dle potřeby též medikaci, popřípadě hospitalizaci.
- 3. pomoc sociální** – tato forma pomoci v rámci krizové intervence je chápána jako okamžitá činnost sociálního rázu zaměřená na osoby, které se ocitly v krizové situaci.
- 4. pomoc právní** - v omezeném rozsahu může právní pomoc poskytnout sociální pracovník, ale to zejména v sociálně-právní oblasti, jinak tato kompetence spadá pod pravomoc právníků.⁷⁴

„Světová zdravotnická organizace (WHO) řadí partnerské krize a rozvraty mezi nejvíce stresové životní události.“⁷⁵ Je důležité upozornit na jednu závažnou skutečnost. V mnoha případech oběti domácího násilí vyhledávají krizovou pomoc často až jako krajní řešení. Základem krizové intervence v případě domácího násilí je vhodná psychoterapie, ať už se bude jednat o terapii individuální anebo skupinovou. V případě krizové pomoci musí být tato pomoc včasná a efektivní. S ohledem na danou situaci může mít krizová intervence s obětí domácího násilí různé podoby.

Hlavním cílem krizové intervence je u oběti násilí posílit schopnost adaptace, vyjádření své emoci, posílení sebedůvěry, podpoření zdroje a účelného řešení problému.⁷⁶ Může se jednat o formu osobní anebo telefonickou. Poslední dobou

⁷³ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 15.

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 15.

⁷⁵ VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. s. 287.

⁷⁶ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál., 2003. s. 98.

se velmi rozmáhá i forma poradenské pomoci přes internet tzv. „*Online poradna*.“
Krizová pomoc by měla být spojena s ochranou oběti domácího násilí.⁷⁷

7.3 Tři fáze krizové intervence

- „*intervence ve fázi bezprostředně hrozící anebo probíhající násilné situace,*
- *intervence ve fázi přípravy na odchod oběti od týrajícího partnera,*
- *intervence ve fázi opuštění oběti od týrajícího partnera,*“⁷⁸

7.3.1 Intervence ve fázi bezprostředně hrozící anebo probíhající násilné situace

V případě akutně hrozícího nebezpečí anebo v případě právě probíhající násilné situace není obvykle dostatek času ani prostor pro vysvětlování a objasňování situace. Je proto nutné, jak už dříve bylo zmíněno, jednat rychle a efektivně. V této první fázi u oběti, která se setkává s násilnými akty poprvé, dominuje šok. I když se oběť jeví, že je rozhodnuta problém řešit, po odeznění aktuálního ohrožení násilí často celou věc omlouvá a mnohdy stahuje všechna obvinění na sebe. Situace se často opakují - telefonáty na linku důvěry, výjezd policie aj. Případ končí tím, že oběť svoji výpověď odvolá anebo vše popírá či omlouvá. Tato reakce oběti může u pomáhající osoby vyvolat určité „*rozčarování,*“ které vede k tomu, že si pomáhající osoba oběť označí, „*zaškatulkuje*“ a oběť sama neví, co chce a mnohdy ani nechce přijmout nabízenou pomoc. To je zásadní chyba, která determinuje náš přístup k oběti a my se často chováme k oběti jako k hysterické osobě. Základní pravidlo pro krizovou intervenci s obětí domácího násilí je takovéto osobě věřit a neškatulkovat ji.⁷⁹

⁷⁷ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha : GRADA, 2004. s. 115.

⁷⁸ ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 112.

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 112.

Kroky stanovené pro intervenci v krizi:

- Zhodnotit ohrožení a rizika zdraví nebo života oběti a zhodnocení fyzického a psychického stavu oběti.
- Zajistit bezpečí oběti domácího násilí tj. zajistit ochranu zdraví a života a to i dalších osob např. dětí. V takovém případě je důležité posoudit, zda osoba, která je obětí násilí, může setrvat v domácím prostředí, případně se vrátit domů anebo je vhodné takové osobě či osobám zajistit azyl např. u rodičů, přátel, nebo v azylovém domě.

Jestliže je osoba mimo přímé ohrožení života a zdraví, je vhodné pomoci oběti vyznat se v dané situaci. Oběť domácího násilí v mnoha případech trpí pocitem vlastní neschopnosti, nízkou sebedůvěrou, je velmi zmatená, přeje si pouze to, aby její partner změnil své chování a nepáchal na ní násilí, a proto mnohdy nechtějí opustit partnera. Věří do poslední chvíle, že se celá věc vyřeší a její partner se změní. Je důležité posílit sebedůvěru oběti a aktivovat její kompetence pro řešení dané situace. V takovémto případě je někdy vhodné vzít v úvahu situaci oběti a nesnažit se za každou cenu nutit oběť k rozhodnutí, které by bylo v rozporu s její vůlí. Sama oběť násilí musí do budoucna zvážit zajištění bezpečí jak pro sebe tak i pro děti.⁸⁰ Jestliže se oběť rozhodne setrvat ve společném obydlí s týrajícím partnerem, je důležité sestavit společně s obětí násilí bezpečnostní plán, který bude obsahovat systém kroků, jak by týraná osoba měla postupovat v situaci, kdy se násilí bude opakovat.⁸¹

7.3.2 Bezpečnostní plán pro osoby ohrožené domácím násilím, zvažování odchodu obětí od agresora

Osoba ohrožená domácím násilím by si měla ujasnit zásadní opatření, které oběti dodávají pocit bezpečí, ale dodává jí to i určitou sílu a moc a to bez ohledu na to, zda tento bezpečnostní plán oběť použije či nikoliv.

⁸⁰ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol., *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 112.

⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 113.

Oběť si tak může v klidu projít a sestavit jednotlivé kroky bezpečnostního plánu, nacvičit s dětmi jak a co mají v případě ohrožení dělat. Každý bezpečnostní plán by měl vycházet z aktuální situace oběti.

Je důležité nepopírat násilí před dětmi, říct jim pravdu, aby tomu porozuměly a určit jim bezpečné místo v domě nebo bytě, kde se mohou schovat. Je to nejlépe zamykatelný pokoj nebo sousední dům. Právě úkolem dětí je zůstat v bezpečí a ne ochraňovat oběť.⁸² Oběť by si měla vytvořit bezpečnostní zavazadlo. V některých odborných literaturách se setkáme s pojmem bezpečnostní balíček, který je vhodný uchovat mimo domácnost anebo alespoň tam, kde by jej agresor nenašel a oběť aby jej měla v případě náhlého útoku po ruce např. v práci, u sousedů nebo u příbuzných.

Bezpečnostní zavazadlo – balíček, by měl obsahovat základní a nezbytně nutné potřeby a osobní věci, peníze, klíče od domácnosti, oblečení pro sebe i pro děti, cenné předměty, peněžní obnos. Je vhodné si uchovat jakýkoliv důkaz o fyzickém násilí, občanský průkaz, rodný list a rodné listy dětí, doklady, které mohou poukázat na podíl na společném majetku, kreditní karty, doklady o spoření a pojištění, oddací list, léky, kontakty na své známé, rodinné příslušníky, sousedy a organizace zabývající se problematikou domácího násilí, věci pro děti aj. Jestliže by odebrání dokladů způsobilo podezření agresora, je vhodné si vytvořit kopie těchto dokladů.⁸³

Je potřeba si naplánovat nejbezpečnější dobu i trasu útěku. Ohrožená osoba potřebuje spojence, osobu, které by věřila. Je možné oslovit sousedy a domluvit si s nimi signál, který bude signalizovat, že oběti nebo dětem hrozí nebezpečí a tak je nutné zavolat policii.

Pokud hrozí nebezpečí a oběť potřebuje pomoc, je nezbytné volat policii. Jestliže dojde k napadení během volání na policii, je zásadou nezavěšovat telefon a nechat ho vyvěšený, hlasitě mluvit a křičet. Škody na společném majetku

⁸² Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol., *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 116-118.

⁸³ Srov. Oblastní charita Znojmo-Poradna pro oběti domácího násilí „TEREZA“ *Bezpečnostní plán pro osoby ohrožené domácím násilím*. [online]. © 2008. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz>>.

je důležité vyfotografovat a důkazy nasvědčující útoku neuklízet a předat policii. Pokud dojde k zranění anebo ublížení na zdraví, je důležité, aby oběť neodmítala lékařské vyšetření, ale vyhledala sama lékařskou pomoc. Oběť by měla lékaři vše oznámit a požádat, aby tuto lékařskou návštěvu zdokumentoval a napsal o tomto lékařském vyšetření zprávu. Policie je povinna prošetřit každý případ domácího násilí a provést o tomto šetření záznam.⁸⁴

Kdy je vhodné volat policii?

Při ohrožení života, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti oběti a dětí, nebo když existují odůvodněné obavy, že k takovému jednání dojde, anebo i když už k násilné situaci již došlo. Jestliže agresor demoluje společné obydlí nebo majetek, nebo když oběti vyhrožuje násilím, zabitím aj.⁸⁵

7.3.3 Fáze opuštění agresivního partnera

V situaci, kdy se oběť násilí rozhodne odejít od agresora, potřebuje oporu a ochranu před agresorem. Je známé, že agresor se těžko smiřuje se skutečností, že ho oběť opouští a střídavě jí slibuje i vyhrožuje, ať pomstou, vraždou nebo sebevraždou. Takové případy se jeví patologickou závislostí na oběti. Ohrožené osobě tak často nezbyvá nic jiného než změnit bydliště a často i zaměstnání. Proto je vhodné, aby se oběť obrátila na intervenční krizové centrum, poradnu pro oběti domácího násilí anebo na linku důvěry, která osobě ohrožené násilím může poskytnout kompletní sociální, právní a psychologickou či jinou odbornou pomoc.

Pro oběť domácího násilí, která se rozhodla opustit svého násilného partnera, je nezbytné zprostředkovat bezpečné a klidné bydlení. V současné době existuje celá řada pobytových služeb pomáhající obětem domácího násilí nebo osobám, které mají v péči nezletilé děti a ocitly se v nějaké tíživé životní situaci. Jedná se o azylové domy, které mají ve většině případů krizový byt.

⁸⁴ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol., *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 115.

⁸⁵ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol., *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 117.

Tyto krizové byty či pokoje jsou převážně určeny pro akutní a rychlé ubytování osob, které se rozhodly opustit domácí prostředí, kde jim hrozí přímé ohrožení života a zdraví anebo života a zdraví jejich dětí.

V rámci zajištění bezpečí osoby ohrožené domácím násilím existuje i forma utajených pobytů. Jedná se převážně o azylové domy s utajenou adresou.

Jestliže dojde k utajenému pobytu oběti domácího násilí s dětmi v azylovém domě, může nastat v praxi určité dilema, kdy podle zákona má druhý rodič, v našem případě agresor, právo vědět, kde je jeho dítě umístěno a také se s ním stýkat. To neplatí, je-li tento rodič zbaven rodičovské zodpovědnosti. Na druhé straně zde vyvstává otázka nutnosti ochránit matku i její dítě. V mnoha případech, kdy se oběť rozhodne opustit násilného partnera je její rozhodnutí náhlé, jelikož je to její jediná možnost přerušit aktuálně probíhající fyzické násilí. Oběť násilí tak v mnoha případech není připravená a často utíká, jen aby si zachránila svůj život nebo, aby uchránila své děti. V azylových domech s krizovými byty jsou připraveni poskytnout ubytování na dobu 3 až 5 dnů. Také jsou připraveni poskytnout oběti a jejím dětem základní hmotnou pomoc tj. základní osobní a hygienické potřeby, potraviny. Následně se pak v rámci této rezidenční azylové služby snaží s obětí násilí společně najít optimální východisko ze vzniklé krizové situace. Poskytnou a nastíní oběti a dalším osobám postiženým domácím násilím všechny možné způsoby řešení jejich tíživé životní situace.⁸⁶

Zajištění bezpečí

V případě, kdy se oběť odpoutá od násilného partnera, musí si být vědoma toho, že tento proces může být dlouhodobý. Oběť tak může zažívat pocit osamělosti, silné úzkosti, strachu z nejistoty nebo obavy, zda celou situaci zvládne anebo bude mít tendence se vrátit k násilnému partnerovi.

Pro zajištění bezpečí oběti je důležité učinit jistá opatření protože je zřejmé, že odchod od agresora nemusí vždy znamenat konec násilného chování partnera.

⁸⁶ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. s. 116 - 119.

V takovém případě po odchodu oběti často dochází k dalším výhrůzkám, nebezpečnému pronásledování a zastrašování, verbálnímu anebo i k fyzickému útoku, které vedou ke znovuzískání kontroly nad obětí. Tento stav nebezpečného pronásledování, neustálé navazování kontaktu ze strany násilné osoby, se nazývá Stalking.

Oběť by měla co nejvíce omezit jakýkoliv kontakt s agresorem. Jestliže nastane nevyhnutelná situace se s agresorem sejít, měla by oběť požádat někoho známého či kolegu z práce o doprovod. V případě, že nastává další obtěžování anebo pronásledování, měla by si oběť změnit své telefonní číslo, popřípadě e-mailovou adresu apod., Je také důležité měnit obvyklé trasy cest domů a do práce nebo poprosit osobu blízkou o doprovod.

Oběť by měla svoji situaci nastítnit i ve své práci svým blízkým kolegům, přátelům, sousedům a požádat je, aby ji informovali v případě, že násilného partnera uvidí pohybovat se v blízkosti pracoviště anebo obydli. V praxi je pro oběť velmi těžké požádat o pomoc a svěřit se svým blízkým či kolegům v práci a vynést tak na světlo celou rodinnou situaci. Svěřili-li se oběť svým blízkým a přátelům a požádá je o pomoc, je důležitá podpora, empatie a porozumění ze strany pomáhajících osob.

Pokud trvá pronásledování nebo vyhrožování či obtěžování, oběť by měla kontaktovat policii a využít právních kroků ke zvýšení svého bezpečí nebo bezpečí dětí.⁸⁷

⁸⁷ Srov. MARVÁNOVÁ – VARGOVÁ, B. a kol., *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008. s. 64 – 65.

8 PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ

Zákon č. 99/1963 občanský soudní řád byl ve svém znění obohacen o § 76b v rámci novelizace zákona č. 135/2006 Sb. Na základě § 76b, uložení předběžného opatření ve věcech domácího násilí se nabízí oběti pomoc, obrátí-li se na soud a za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek. Soud může uložit agresorovi, aby dočasně opustil společně obývaný prostor a aby se zdržel setkávání a navazování kontaktů s obětí, pokud to není v rozporu s jeho oprávněnými zájmy. Dojde-li k rozporu s oprávněnými zájmy násilné osoby v rámci zdržení kontaktu s ohroženou osobou např. v případě rozvodového stání, udělí soud výjimku. Občansko soudní řád na rozdíl od zákona č. 135/2006 Sb., zamezuje agresorovi navazování kontaktu s obětí. Na základě toho je oběť chráněna před obtěžováním, výhrůzkami nebo pronásledováním mimo společné obydlí.⁸⁸

8.1 Podmínky pro předběžné opatření

Podle občanského soudního řádu bude předběžné opatření nařízeno, jsou-li splněny tyto podmínky:

- „*Jednáním násilné osoby, proti které návrh směřuje, je vážně ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost oběti,*
- *Dospěje-li soud na základě skutečností popsanych v návrhu (doložených zpravidla lékařskými zprávami či záznamy policie) k závěru, že hrozí útok proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, návrhu vyhoví,*“⁸⁹

⁸⁸ Srov. ČUHELOVÁ, K. *Předběžné opatření ve věcech domácího násilí*. [online]. © 2009. [2009-01-28]. Dostupné na WWW: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10077440-33542030-F00000_d-predbezne-opatreni-ve-vecech-domaciho-nasili>.

⁸⁹ Tamtéž.

Soud je povinen bezodkladně rozhodnout nejpozději do 48 hodin od podání návrhu na předběžné opatření. Jestliže sama oběť podá návrh na předběžné opatření je povinna s návrhem na toto opatření přiložit listinné důkazy či tvrzení, které poukazují na tento vážný trestný čin např.: lékařskou zprávu, kopii policejního záznamu, rozvodový spis, či jiný úřední záznam poukazující na trestnou činnost násilné osoby aj. Na základě bezodkladného rozhodnutí soudu rozhoduje bez slyšení účastníků, a k těmto listinným důkazům přihlíží. Jestliže tedy oběť podává návrh na předběžné opatření dle § 76b, Občanského soudního řádu, je nositelem důkazního břemene.

S ohledem na dnešní praxi by se oběť měla před podáním návrhu předběžného opatření poradit s některými orgány a institucemi, které se zabývají ochranou a pomocí obětem domácího násilí anebo se obrátit na některé správní orgány a poradit se, jak v této věci postupovat. Bez těchto dokumentů a listinných důkazů soud ve většině případů návrh zamítne, neboť nelze prokázat, že jednáním násilné osoby, proti které návrh směřuje, je vážně ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost oběti. Oběť se může proti tomuto rozhodnutí odvolat.⁹⁰

Soud může uložit předběžným opatřením násilné osobě:

- „aby dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem, jakožto i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,
- aby se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktu s ním,“⁹¹

Soud je povinen odeslat ve lhůtě 3 dnů ode dne vydání stejnopis usnesení, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, popřípadě jejich zástupcům a těm, kterým byla předběžným opatřením uložena.⁹²

⁹⁰ Srov. ČUHELOVÁ, K. *Předběžné opatření ve věcech domácího násilí*. [online]. © 2009. [2009-01-28]. Dostupné na WWW: <http://pravnihradce.ihned.cz/c4-10077440-33542030-F00000_d-predbezne-opatreni-ve-vecech-domaciho-nasili>.

⁹¹ Odstavec 1., § 76b., Zákon č. 99/1963 Občanský soudní řád.

⁹² Srov. Tamtéž, odstavec 2.

8.2 Doba trvání předběžného opatření

Právě § 76 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve 3 odstavci stanovuje dobu trvání předběžného opatření na jeden měsíc od vyhlášení usnesení soudu. Lhůta trvání předběžného opatření, tj. vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, může být prodloužena nejdéle na jeden rok. Soud v tomto případě bere v úvahu trvání stavu přímého ohrožení navrhovatele - oběti.⁹³

(Vzor návrhu na vydání předběžného opatření – Příloha I.)

8.3 Dítě svědkem násilí

Většina odborníků uvádí, že v rodinách, kde dochází k domácímu násilí jsou v 90 - 95% těchto případů očití svědci právě děti. Děti, jakožto svědci těchto násilných činů, jsou vážně psychicky a emocionálně ohroženi. V odborné literatuře se hovoří o těchto nezletilých svědcích domácího násilí jako o „*sekundární oběti*.“ Děti, které jsou přítomny domácímu násilí resp. jsou svědci násilných incidentů rodičů, trpí stejnými psychickými problémy jako děti, na kterých je násilí přímo páčáno.⁹⁴ Zažívají pocit strachu, úzkosti a nebezpečí. Mají strach, že budou odloučeni od rodičů, nedokáží zastavit násilí a cítí vinu. Tato vážná situace, jakou je domácí násilí, výrazným způsobem ohrožuje celkový vývoj a zdraví dítěte.⁹⁵ Jestliže nastane ohrožení života a zdraví nebo strádání dítěte v důsledku domácího násilí, měla by oběť nebo jiná osoba oznámit tuto situaci na úřady zabývající se ochranou dětí. V České republice zabezpečuje sociálně právní ochranu dětí převážně „*OSPOD*“ – Oddělení sociálně právní ochrany dětí. Existují i jiné organizace, zabývající se ochranou a pomocí dětem, např.: „*Fond ohrožených dětí*“, „*Střep – České centrum pro sanaci rodiny*“ aj. Zmíněné orgány poskytují pomoc dětem v různých sociálních situacích.

⁹³ Srov. ČUHELOVÁ, K. *Předběžné opatření ve věcech domácího násilí*. [online]. © 2009. [2009-01-28]. Dostupné na WWW: <http://pravniciradce.ihned.cz/c4-10077440-33542030-F00000_d-predbezne-opatreni-ve-vecech-domaciho-nasili>.

⁹⁴ Srov.: POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*. ASPI, zdroj: interní dokument přestupkové komise ve Znojmě. s. 5.

⁹⁵ Srov. ROSA. *Dětská svědeckví násilí*. [online]. © 2008. [2008-12-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.rosa-os.cz/o-nas/informace-pro-tisk/>>.

Právě tyto nepříznivé životní sociální situace mohou ohrožovat příznivý vývoj dítěte anebo jeho život. Mezi tyto situace patří právě domácí násilí, kdy se dítě stává často svědkem násilí mezi svými rodiči anebo se jedná o případ, kdy je dítě týráno či zneužíváno. Dítě je častým prostředkem k manipulaci a získání opětovné kontroly agresora nad obětí.⁹⁶ Orgány sociálně právní ochrany dětí jsou povinny poskytnout oběti i jiným zúčastněným osobám informace ve věcech právních. Obzvláště informace týkající se péče o děti, rozvodovém řízení, o sociálních dávkách, návrhu na předběžné opatření dítěte do péče jednoho z rodičů v předrozvodovém stání, ubytování v azylových domech, trestní oznámení na násilnou osobu a v nezbytném případě i ústavní výchovnou péči, popřípadě zařídit styk dítěte s násilným rodičem v bezpečných podmínkách. Zde je důležité podotknout, že když oběť vyhledá odbornou pomoc v některé z poraden pomáhající obětem domácího násilí, mají pracovníci těchto poradenských zařízení ohlašovací povinnost. Touto povinností se rozumí to, že před započítím intervence s klientem, upozorní sociální pracovník klienta, že v případě, že se z jeho intervence dozví, že došlo ke spáchání trestného činu je povinen tento trestný čin nahlásit příslušným orgánům. V našem případě, jestliže se sociální pracovník dozví, že dochází k týraní nebo zneužívání dětí v rámci domácího násilí, je povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a Orgánu sociálně právní ochrany dětí. V praxi dochází mnohdy k tomu, že pracovníci se v rámci intervence dozví, že došlo ke spáchání závažného trestního činu, ale klient odmítne jakoukoliv spolupráci či svědectví v případě policejního a soudního šetření. Tím je prokazatelnost trestných činů velmi obtížná a mnohdy se některé trestné činy spáchané v rámci domácího násilí nedostanou před soud.⁹⁷

⁹⁶ Srov. CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí – Příručka pro současné i potencionální oběti*. Praha: Albatros, 2007. s. 25.

⁹⁷ Srov. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: GRADA, 2007. s. 51-53.

8.4 Opatření sociálně právní ochrany dětí

Jak už bylo výše zmíněno, jestliže je dítě svědkem nebo účastníkem domácího násilí, je vážně ohrožen přirozený vývoj a zdraví dítěte. Podle zákona č. 359/1999 o sociálně – právní ochraně dětí se v §7 v druhém odstavci uvádí, že *„každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti.“*⁹⁸ Proto se ve většině případů snaží oběť chránit své děti. Jestliže je násilí obráceno na děti, rozhodne se oběť i s dětmi opustit svého násilného partnera. V případě, že se oběť odhodlá opustit svého násilného partnera, pak by si měla připravit bezpečnostní plán. Opustí-li oběť společné obydlí s dětmi, je nutné tuto vážnou skutečnost nahlásit na OSPOD – Oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Ze zákona je oběť povinna oznámit, že se její děti staly svědky nebo účastníky domácího násilí. OSPOD je povinen neprodleně po nahlášení podat návrh na soud o vydání předběžného opatření na svěřeni nezletilých dětí do péče rodiče hájící bezpečí a práva dítěte.⁹⁹

⁹⁸ Odst. 2., část druhá, § 7., Zákon č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí.

⁹⁹ Srov. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) testných činů*. Praha: GRADA, 2007. s. 51-53.

9 POLICIE ČR V PŘÍPADĚ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Hlavním úkolem Policie České republiky, jakožto ozbrojeného bezpečnostního sboru ČR zřízeného zákonem č. 283/1991 Sb.,¹⁰⁰ je „*chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku veřejného pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.*“¹⁰¹

Policie je povinna přijmout oznámení o incidentu domácího násilí a provést na základě šetření všechny nezbytné úkony s incidentem související. Policie však nemá pravomoc k tomu, aby řešila soukromý život nebo řešila konflikty v rodinných vztazích. Jestliže ale dojde v rodině nebo ve společné domácnosti k protiprávnímu jednání vůči osobě sdílející společnou domácnost nebo rodinnému příslušníkovi a to zejména vůči životu, zdraví této osoby či jeho práva nebo majetku, je policie oprávněna zasáhnout do soukromí rodinných či partnerských vztahů. Právě pozornost policisty musí být zaměřena na pomoc ohrožené osobě a na zastavení dalších nebezpečných útoků. Ne každé protiprávní jednání je trestným činem a proto se často stává, že je incident v rámci domácího násilí následně předán k řešení jiným statutárním orgánům nebo skončí pouze na přestupkové komisi. Podobně jako Policie ČR poskytne okamžitou pomoc i Městská policie, ale pouze v rozsahu své působnosti. Jestliže dojde ke spáchání trestního činu, je Městská policie povinna přivolat na místo Policii České republiky. Městská policie není narozdíl od Policie ČR oprávněna vykázat osobu, která se dopouští trestného činu na osobě blízké nebo skupině osob.¹⁰²

¹⁰⁰ Srov. Odstavec 1., § 1., Zákon č. 283/1991 o Policii České republiky.

¹⁰¹ Cit. Policie ČR. *Povinně zveřejňované informace*. [online]. © 2008. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/povinne-zverejnovane-informace-136591.aspx>>.

¹⁰² Srov. Intervenční centrum Rakovník. *Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím*. [online]. © 2007. Dostupné na WWW: <<http://ic-rakovnik.cz/navazne-organizace>>.

9.1 Postup Policie ČR při incidentu se znaky domácího násilí

V případě oznámení o domácím násilí vyjíždí na místo činu policejní hlídka odboru pořádkové policie popř. příslušníci kriminální policie a vyšetřování.

Dle článku 2, Závazného pokynu policejního prezidenta č. 200/2008 by měl posuzovat incident se znaky domácího násilí policista, který je „*řádně proškolen*“¹⁰³ v řešení případu domácího násilí.

Zprávu o incidentu domácího násilí a o hrozícím nebezpečí policista přijímá od operačního střediska. Po příjezdu na místo incidentu policista ihned vyhodnotí situaci ohrožené osoby. Např. volá-li ohrožená osoba o pomoc, nebo slyší-li za dveřmi, že uvnitř obydlí je křik, nářek či hluk spojený s ničením majetku, výhrůžné nadávky apod. má policista oprávnění vstoupit do společného obydlí bez souhlasu jejich uživatelů. Je-li oznamovatelem incidentu přímo osoba ohrožená, policista si tak vyžádá její souhlas, ke vstupu do společného obydlí. Ke vstupu policisty do společného obydlí, stačí souhlas kteréhokoliv z uživatelů obydlí. V praxi se často stává, že není dán souhlas od násilné osoby ke vstupu do společného obydlí. Policista má podezření, že se ohrožená osoba nachází v obydlí a agresor jí tak zamezuje vyjít ven a policista se domnívá, že ohrožené osobě hrozí nebezpečí. Tak kontaktuje policista operační středisko. Policista oznámí dispečerovi, že má podezření o hrozícím nebezpečí, ale nemá souhlas ke vstupu do obydlí. Situaci konzultuje s dispečerem operačního střediska. Dispečer sám může poskytnout potřebné informace, na jejichž základě policista získá důvodné oprávnění vstoupit do společného obydlí, bez souhlasu násilné osoby.

Dispečer např. poukáže na to, že když ohrožená osoba kontaktovala krizovou linku 158 a žádala o pomoc, byl mj. slyšet křik, možné útoky na ohroženou osobu, výhrůžky zabitím, nadávky apod. Na základě toho policista usoudí, že setrvává hrozba dalšího útoku a vstoupí do společného obydlí. Nemá-li dispečer důvodné předpoklady, které by opravňovaly policistu ke vstupu do společného obydlí, a ohrožená osoba nevychází ven, pokusí se zpětně dispečer operačního střediska

¹⁰³ Čl. 2, odst. 1. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykazání.*

navázat kontakt s ohroženou osobou.¹⁰⁴ Po vstupu do společného obydlí a při provádění úkonů vyšetřování je policista povinen zajistit bezpečnost osob ve společném obydlí. Tím se rozumí odvrácení hrozícího nebezpečí, nebo zastavení násilných útoků na ohrožené osobě. Jestliže se ve společném obydlí nachází zraněné osoby, policista zajistí jejich lékařské ošetření.¹⁰⁵ Aby nepřetrvávala hrozba dalšího napadení ze strany násilné osoby při vyšetřování policisty a k zamezení ovlivňování výpovědi ohrožené osoby, osobou násilnou, ale i pro uklidnění celé situace, policista oddělí osobu násilnou a ohroženou a to co do viditelnosti, tak i do slyšitelnosti.¹⁰⁶

Po ověření totožnosti všech zúčastněných osob, svědků incidentu, popřípadě sousedů a oznamovatele incidentu, vyzve je policista k podání vysvětlení. Policista tak na základě vhodných otázek hodnotí a zjišťuje potřebné informace pro vyhodnocení typických znaků domácího násilí, včetně rizikových faktorů a hrozeb dalších útoků. Pro potřeby vyhodnocení a získání potřebných informací používá SARA dotazník. Jedná se o interní dotazník Policie ČR. Na základě jeho vyhodnocení, získá policista informace, zda jsou přítomny znaky domácího násilí a jestli hrozí další eskalace a opakování násilných útoků. K tomuto vyhodnocení též policista použije interní dokument policie „*Přítomnost znaků domácího násilí*“, která je součástí úředního záznamu. Policista vychází z vysvětlení podaných ohroženou a násilnou osobou, dále z výpovědí svědků incidentu domácího násilí a také prohlídkou prostoru, v němž došlo k incidentu domácího násilí.¹⁰⁷

Policista zjistí, zda ve společném obydlí nežijí nezletilé osoby, popřípadě kde se nacházejí, jaký je jejich zdravotní a psychický stav. Policista ve všech případech zajistí, aby tyto nezletilé osoby byly odděleny od osoby násilné.¹⁰⁸

V případě, že násilná osoba vykazuje známky silného podnapilého stavu a s tím někdy spojené agresivní a vulgární chování, policista může po pozitivním

¹⁰⁴ Srov. čl. 4, odst. 4. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázaní.*

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž, odst. 7.

¹⁰⁶ Srov. Tamtéž, odst. 5.

¹⁰⁷ Srov. Tamtéž, čl. 5, odst. 3, 4.

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž, čl. 4, odst. 6.

testu na požití alkoholických či návykových látek tuto osobu umístit do záchytné stanice. Zde ho může zadržet na dobu 24 hod. Tento úkon policisty, kdy je násilná osoba zadržena na záchytné stanici není považován za vykázaní osoby násilné ze společného obydlí. Proces výslechu a vyšetřování násilné osoby, následně probíhá na patřičném útvaru policie, tím je zajištěno bezpečí a klid ohrožené osoby.¹⁰⁹

Policista na místě incidentu poučí, jak osobu násilnou tak i osobu ohroženou, o jejich právech a povinnostech. Po vyhodnocení dotazníku a zjištění potřebných informací, důkazů a patřičných podmínek pro vykázaní, může policista využít zákonného oprávnění. Násilnou osobu tak vykáže na základě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ze společného obydlí a bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. V rámci vyhodnocení hrozby nebezpečného útoku a důvodných předpokladů, policista přihlíží i k míře agrese, fyzických a slovních útoků násilné osoby proti osobě ohrožené i za přítomnosti policisty. Tudíž jestliže v přítomnosti policisty násilná osoba vyhrožuje fyzickou újmou či slovně napadá ohroženou osobu, má policista pádný důvod, aby vykázal tuto násilnou osobu ze společného obydlí popř. bezprostředního okolí. V případě, kdy při šetření na místě incidentu policista zjistí, že nejsou splněny všechny podmínky pro vykázaní anebo, že se nejedná o případ domácího násilí či není důvodný předpoklad, že se násilná osoba dopustí nebezpečného jednání, nedojde k vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Policista je i tak povinnen na místě poučit násilnou osobu o možných právních následcích v případě, že se násilné jednání bude na ohrožené osobě opakovat. Ohroženou osobu policista poučí o možnosti využít odbornou pomoci v psychologické, sociální a právní oblasti obětí domácího násilí. Policista předá ohrožené osobě kontakt na instituce poskytující tuto odbornou pomoc.¹¹⁰

¹⁰⁹ Srov. čl. 6, odst. 2a, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázaní*

¹¹⁰ Srov. čl. 7, odst. 15., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázaní.*

10 INSTITUT VYKÁZÁNÍ

Adekvátním opatřením pro zajištění ochrany před domácím násilím bylo usnesení parlamentu ČR v zákoně č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí, který vyšel v platnost 1. 1. 2007.

Tento zmíněný zákon č. 135/2006 Sb., přinesl změny v právním předpisu:

- **Zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky** - § 21a, § 21d oprávnění otevřít byt nebo jiný prostor,
- **Vydán Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006** – stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí,
- **Zákona č. 108/2006 Sb, o sociálních službách** – § 60, § 60a začlenění a vznik nové sociální služby Intervenčního centra a krizové pomoci,
- **Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád,**
- **Občansko soudním řádě 99/1963** - § 76b předběžná opatření,
- **Zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon** - § 215 zavedení trestného činu Týrání osoby žijící ve společném obývaném bytě nebo domě,

Cílem zákona č. 135/2006 Sb., je aktivní řešení problému domácího násilí a to vykázáním násilné osoby ze společného obydlí a bezprostředního okolí a zákazu vstupu do něj.

Vykázání – zákon definuje tento pojem jako „*zásah do vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou v podobě rozhodnutí policisty o tom, že násilná osoba musí na dobu 10 dnů opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí.*“¹¹¹

Vykázání je opatřením, které má netrestní charakter. Toto opatření je preventivní odezva na nebezpečné jednání a chování násilné osoby z hlediska rizika hrozících budoucích útoků. Vykázání také nenahrazuje trest nebo sankci za násilné chování agresora a lze ho vykonat bez souhlasu ohrožené osoby.¹¹²

¹¹¹ Zákon č. 135/2006 o Policii České republiky., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² Srov. Čl. 4, odst. f), *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

Vykázaná osoba – „je násilná osoba, která byla vykázána ze společného obydlí.“¹¹³

Právo, vydat rozhodnutí o vykázání a provádění úkonů, které s vykázáním souvisejí, je oprávněn pouze příslušník policie České republiky.¹¹⁴

Od 1. ledna roku 2007 nabyl zákon č. 135/2006 Sb., své účinnosti a Policie České republiky na základě zjištěných skutečností a to zejména s ohledem na předcházející útoky agresora násilnou osobu vykázala z bytu. Této osobě na základě rozhodnutí policisty je stanoven přísný zákaz vstupu do tohoto společného obydlí, jakožto i k jeho bezprostřednímu okolí.

Zákonným předpokladem pro vykázání násilné osoby ze společného obydlí je důvodný předpoklad policisty, že se tato osoba opakovaně dopustila nebezpečných útoků, při kterých mohlo dojít k přímému ohrožení života a zdraví, nebo útoků proti lidské důstojnosti a svobodě a jsou zde splněny všechny znaky domácího násilí a podmínky pro vykázání násilné osoby.

Dne 1. ledna 2009 nabyl účinnosti zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který novelizoval předchozí zákon č. 135/2006 Sb., Téhož dne nabyl své platnosti i Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, který byl stanoven v souvislosti s užitím oprávnění podle § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Podle § 44, Čl. 6, odst. 1, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky vyplývají závazné podmínky, za kterých může policista oprávněně vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a bezprostředního okolí.

- „lze důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví a svobodě popřípadě při zvlášť závazném útoku proti lidské důstojnosti,
- s ohledem na předchozí útoky,“¹¹⁵

¹¹³ Srov. čl. 1, odst. 4e, Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.

¹¹⁴ Srov. Zdroj: výstup ze zasedání Interdisciplinárního týmu JmK ve Znojmě.

¹¹⁵ §21a, Zákon č. 283/1991 o Policii České republiky., ve znění pozdějších předpisů.

Základním předpokladem pro vykázání je to, že útok násilné osoby vykazuje znaky domácího násilí. Tudíž, že osoba násilná a ohrožená obývají společné obydlí, hrozí zde riziko dalšího budoucího násilného útoku. Kdy narůstá stupeň intenzity násilí a tento nebezpečný útok je veden proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti ohrožené osobě. Přesně dané a neměnné role agresora a oběti. K násilným útokům nejčastěji dochází v soukromí zpravidla beze svědků. Obzvláště je důležitý předpoklad, že se násilný útok bude opakovat. V současné době je policista povinen pro zhodnocení rizika budoucího nebezpečného útoku použít soubor otázek SARA DN, jehož pomocí policista vyhodnotí stanovené rizikové faktory a nebezpečnost útoků.¹¹⁶

10.1 Podmínky vstupu policisty do společného obydlí

Podle § 40, zákona č. 273/2008 o Policii České republiky je stanoveno, za jakých podmínek může policista vstoupit bez souhlasu uživatele do společného obydlí či prostoru. Jestliže přijme policista informaci od ohrožené osoby, od sousedů, svědků či jiné zúčastněné osoby, že je podezření o ohrožení osoby domácím násilím, ne vždy je oprávněn vstoupit do společného obydlí. Vstup policisty do společného obydlí musí mít řádné oprávnění, tj. policista musí mít důvodné podezření.

Policista, který má výjezd k případu domácího násilí, nikdy nejede sám a má ze své funkce právo společné obydlí prohlídnout. Může nastat případ, kdy otevře agresor a tvrdí, že vše je v pořádku, že byla jen nahlas puštěná televize, že se jen trochu pohádali, ale že je vše už v pořádku. V tomto případě musí přijít na řadu důvodné podezření, například, že je oběť v bytě zraněná, že je zde přítomnost dětí, a je negativně ohrožen vývoj dítěte. Potom je policista oprávněn vstoupit. Pokud ale oběť sama neotevře, může policista vyzvat agresora, aby oběť násilí vyšla před dům či společné obydlí a hovořil s ní venku. Na druhou stranu, právě § 40 vymezuje, že je policista oprávněn vstoupit do společného obydlí bez souhlasu uživatele a provést patřičné opatření či jiné potřebné úkony.

¹¹⁶ Srov. čl. 6, odst. 1., 2., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

Oprávnění vstupu policisty je jen tehdy, když věc nenese odkladu a tento vstup policisty je závislý a nezbytný pro ochranu života a zdraví osoby a pro odvrácení závažného ohrožení bezpečnosti a veřejného pořádku.¹¹⁷ Policista je také oprávněn zjednat si vstup do společného obydlí, prostoru a na pozemek a to i v případě nutnosti použití síly.¹¹⁸

Policista je oprávněn vstoupit do společného obydlí v případě:

- a) „*důvodného podezření, že se na místě společného obydlí, prostoru nebo na pozemku nachází zemřelý,*
- b) *pronásledování osoby,*“¹¹⁹

10.2 Postup při vykázání

Policista musí posoudit skutečnou hrozbu budoucího násilného útoku, ale i stupeň eskalace a intenzity násilí. Aby toto posouzení bylo kvalifikované, musí mít k dispozici důkazy o předcházejícím násilném chování agresora. Je proto důležité, aby oběť násilí zajistila a poskytla tyto důkazní materiály nebo listiny policii např. lékařské zprávy, předchozí záznamy o výjezdu policejních hlídek do této domácnosti, fotografie modřin, zničeného majetku aj.

Samotnému rozhodnutí policisty o vykázání, předchází šetření policisty, který musí zajistit potřebné důkazní materiály, které ho budou opravňovat k tomuto rozhodnutí. Před samotným rozhodnutím, je policista povinen ústně oznámit násilné osobě, že vůči ní je zahájeno řízení o vykázání ze společného obydlí. Jestliže policista shledá, že jsou v případě incidentu domácího násilí splněny všechny podmínky pro vykázání, vykáže násilnou osobu ze společného obydlí popř. bezprostředního okolí. Násilná osoba je ze společného obydlí vykázána a je jí udělen zároveň zákaz vstupu na dobu 10ti dnů. Policista je povinen ústně oznámit násilné osobě, že je vykázána ze společného obydlí. Toto rozhodnutí o vykázání, je policista povinen ústně oznámit i osobě ohrožené.

¹¹⁷ Srov. § 40, odst. 1., Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹¹⁸ Srov. § 40, odst. 3., Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹¹⁹ Tamtéž, odst. 1.

Policista obě osoby poučí o jejich povinnostech a právech a vyhotoví potvrzení o vykázání. Toto potvrzení předá proti podpisu jak osobě vykázané, tak osobě ohrožené. Jestliže to osoba ohrožená anebo osoba vykázaná odmítne podepsat, písemně zaznamená tuto skutečnost policista do potvrzení o vykázání.¹²⁰

Potvrzení o vykázání a vyhotovené písemné poučení jak od osoby vykázané, tak osoby ohrožené, policista založí do spisu.¹²¹ Násilná resp. vykázaná osoba je tedy vykázána ze společného obydlí na dobu deseti dnu. „Desetidenní lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni vydání rozhodnutí a končí ve 24:00 hodin desátého dne.“¹²²

Termín desetidenního vykázání po vydání rozhodnutí policisty nelze zkrátit a to ani na přímou žádost osoby ohrožené násilím. Vykázání se musí týkat násilné osoby, která má zákonné právo v tomto společném obydlí přebývat.¹²³ Jestliže situace vyžaduje zajistit bezpečí ohrožené osoby, může být násilná osoba vykázána nejen ze společného obydlí, ale i z bezprostředního okolí. Tehdy policista přihlíží k potřebám a ochraně ohrožené osoby a přesně specifikuje prostor a bezprostřední okolí, na které se vykázání a zákaz vstupu vztahuje. O své přesné specifikaci prostoru, na který se vykázání vztahuje, poučí osobu vykázanou i osobu ohroženou.¹²⁴

Doba vykázání násilné osoby

V souladu se zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je policista pověřen vydat rozhodnutí o vykázání násilné osoby ze společného obydlí a bezprostředního okolí v lhůtě 10 dnů. Lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni, kdy bylo vydáno rozhodnutí. Tato lhůta končí půlnocí desátého dne. V průběhu této doby se ohrožené osobě nabízí doba pro řešení celkové situace.

V souladu se zákonem č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu má ohrožená osoba, a vyžaduje-li to bezpečí ohrožené osoby, právo podat návrh na vydání

¹²⁰ Srov. § 44, odst. 2., 3., Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹²¹ Srov. čl. 6, odst. 2., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

¹²² Čl. 8, odst. 5, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹²³ Srov. § 44, odst. 2., Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹²⁴ Srov. čl. 7., odst. 7., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

předběžného opatření spočívající v povinném opuštění násilné osoby ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj jakožto i bezprostředního okolí v průběhu, kdy ještě trvá 10ti denní lhůta vykázání. Návrh na vydání předběžného opatření se podává u příslušného soudu. Lhůta se tak prodlužuje do doby pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Předběžné opatření soudu trvá 1 měsíc od následujícího dne, kdy uplynula zákonná lhůta 10ti dnů. Jestliže i v této lhůtě bude ohroženou osobou podán návrh na vydání prodloužení doby předběžného opatření, může soud vydat rozhodnutí prodloužit tuto dobu až na jeden rok.¹²⁵

Jestliže policista rozhodne o vykázání násilné osoby ze společného obydlí, je též povinen tuto osobu vyzvat, aby vydala všechny klíče od společného obydlí, které má v držení a toto vydání klíčů policista zaznamená v potvrzení o vykázání. V případě, že vykázaná osoba u sebe žádné klíče od společného obydlí nemá, poznamená to policista v potvrzení o vykázání a uvede pádné důvody, proč vykázaná osoba u sebe klíče neměla.¹²⁶ Zároveň vyzve vykázanou osobu, aby si vzala věci pro svoji osobní potřebu a věci, které jsou nezbytné pro její výkon povolání či podnikání, dále její osobní cennosti a doklady.¹²⁷ Odmítne-li vykázaná osoba opustit společné obydlí nebo bezprostřední okolí, na které se vztahuje vykázání, je policista oprávněn použít donucovacích prostředků za účelem prosazení vykázání.¹²⁸

Policista přesně specifikuje prostor, na který se vykázání vztahuje včetně bezprostředního okolí a přihlíží na ochranu, bezpečí a potřeby ohrožené osoby.¹²⁹

¹²⁵ Srov. Odst. 3, §76b, Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

¹²⁶ Srov. čl.7, odst. 4., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

¹²⁷ Srov. Tamtéž, odst. 13.

¹²⁸ Srov. čl. 8, odst. 13, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁹ Srov. čl.7, odst. 7., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

10.3 Postup při vydání rozhodnutí o vykázání ve zvláštních případech

V praxi v rámci vykázání mohou nastat některé zvláštní případy kdy:

- **Násilná osoba v místě společného obydlí má svoji živnost nebo podniká**

Jestliže násilná osoba má ve společném obydlí místo svého podnikání, pak je možné vykázáním označit pouze ty prostory, které slouží k bydlení za podmínky, že oba prostory budou prakticky odděleny např. uzavřením průchodu mezi prostorem k bydlení a prostorem pro podnikání násilné osoby. Není-li takovéto oddělení možné, vykáže policista násilnou osobu i z prostoru, který využívá tato osoba k podnikání.¹³⁰

- **Útok mimo společné obydlí**

K násilnému jednání dojde mimo společné obydlí například na chatě, v hotelu nebo jiných místech, které nejsou společným obydlím osoby násilné a osoby ohrožené násilím. V tomto případě policista vykáže násilnou osobu ze společného obydlí, tudíž z obydlí, které obě osoby obývají dlouhodobě nikoliv z momentálně přechodného ubytování. V takovémto případě je ohrožené osobě zajištěno se vrátit do společného obydlí, kam se nesmí na dobu vykázání vrátit osoba násilná.¹³¹

- **V případě nepřítomnosti násilné osoby mimo společné obydlí**

Násilná osoba není přítomna v době zákroku policisty ve společném obydlí a při vydání rozhodnutí vykázání. V tomto případě policista oznámí toto rozhodnutí po návratu násilné osoby do společného obydlí. Rozhodnutí o vykázání může policista oznámit násilné osobě i na místě, kde se tato osoba přechodně nebo

¹³⁰ Srov. čl. 9, odst. 1., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ Srov. Tamtéž, odst. 2.

krátkodobě zdržuje např. v zaměstnání, hospodě či na jiném místě.¹³²

- **Ohrožená osoba je na osobě násilné závislá**

Jedná se o případ, kdy je ohrožená osoba osobou starou, nemohoucí nebo nemocnou a je odkázána na pomoc a péči osoby násilné, která má být vykázána a tuto péči nebo pomoc nemůže zajistit jiná vhodná osoba. V tomto případě je policista povinen uvědomit příslušný sociální odbor Obecního nebo Městského úřadu. V nočních hodinách, kdy je potřeba zajistit tuto péči nebo pomoc ohrožené osobě, je policista povinen zajistit této ohrožené osobě převoz do zdravotnického zařízení a uvědomit o tom příslušný odbor sociální péče.¹³³

- **Násilná osoba je mladší 15 let**

Poslední době, podle statistik Bílého kruhu bezpečí narůstají případy, kdy je násilnou osobou mladistvý nebo osoba mladší 15 let. V takovémto případě postupuje policista analogicky, jako v případě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tento obdobný postup se však řídí podle § 16, zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.¹³⁴ Vše je závislé na individuálním posouzení okolností policistou. Jedná se zejména o posouzení, zda je mladistvý nebo osoba mladší 15 let natolik nebezpečná a nezvladatelná pro její rodiče, že hrozí další násilný nebo ještě intenzivnější útok z jeho strany. V tomto případě není vykázáni vyloučeno. V případě, že dojde k vykázáni mladistvé osoby nebo osoby mladší 15 let, je třeba se zabývat, tím kde by tato osoba po vykázáni pobývala. Je proto nezbytně nutné v tomto případě, aby policista uvědomil orgán sociálně-právní ochrany dětí.

¹³² Srov. čl. 9, odst. 3., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ Srov. Tamtéž, odst. 4.

¹³⁴ Srov. § 16 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí., ve znění pozdějších předpisů.

Policista má právo zajistit osobu mladistvou a osobu mladší 15 let a nechat jí umístit v diagnostickém ústavu.

To ale pouze na základě návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.¹³⁵

- **Násilná osoba je matka malého dítěte**

V případě, že je násilnou osobou matka malého dítěte, která má být vykázána, policista zhodnotí celkovou situaci a je-li to možné, ponechá dítě v péči druhého rodiče. V případě, že není možnost nechat nezletilé dítě v péči druhého rodiče, pak se policista pokusí kontaktovat další rodinné příbuzné např. prarodiče. Není-li i tak možné zajistit osobu, která by se o dítě postarala, uvědomí policista organ sociálně právní ochrany dětí, který ostatně uvědomí vždy, jedná-li se o případ, incidentu domácího násilí v přítomnosti dítěte.¹³⁶

10.4 Obsahové náležitosti rozhodnutí o vykázání

Vyhlášení rozhodnutí policisty o vykázání obsahuje:

1. „výrokovou část,“¹³⁷

- v této části se uvádí, že je násilná osoba vykázána ze stanoveného prostoru na dobu ve lhůtě 10ti dnů ode dne, kdy rozhodnutí bylo vydáno,
- dále je zde poukázáno na zřetel, že termín 10ti dnů nelze zkrátit,¹³⁸
- „právní ustanovení, podle něhož bylo postupováno,“¹³⁹

¹³⁵ Srov. Zdroj: interní dokument Policie ČR. Ministerstvo vnitra., Odbor bezpečnostní politiky., *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k postupu policie při aplikaci institutu vykázání v některých specifických případech.*

¹³⁶ Srov. Tamtéž.

¹³⁷ Srov. čl. 8, odst. 8a, písm. 1, 2, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁸ Srov. Tamtéž.

¹³⁹ Čl. 8, odst. 8a, písm. 3, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

2. Odůvodnění rozhodnutí o vykázání, které policista vydal. Obsahuje uvedení pádných důvodů, které poukazují na skutečnost hrozícího budoucího nebezpečného útoku a podstatné části, na základě kterých policista dospěl k závěru svého rozhodnutí.¹⁴⁰
3. Poučení o možnosti podat odvolání proti rozhodnutí o vykázání. Tato obsahová část poukazuje na možnost se do 15ti dnů odvolat proti rozhodnutí policisty o vykázání ode dne, kdy rozhodnutí bylo oznámeno. Dále jsou zde uvedeny informace, které uvádí příslušné právní ustanovení, na jehož základě lze podat odvolání, jakožto i informace o orgánu, u kterého se toto odvolání podává.¹⁴¹

10.5 Obsahové náležitosti Potvrzení o vykázání

Tímto potvrzením o vykázání se poukazuje, že příslušník Policie České republiky využil svého oprávnění dle § 44, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky vykázat násilnou osobu ze společného obydlí jakožto i z bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. V potvrzení o vykázání policista zaznamenává osobní údaje vykázané osoby (jméno a příjmení, datum narození, státní příslušnost) včetně kontaktních údajů (trvalý pobyt a telefon). Dále policista specifikuje společné obydlí, z něhož násilnou osobu vykázal, a kterou tato osoba obývala s osobou ohroženou. Následně policista zaznamená v potvrzení osobní údaje a trvalý pobyt ohrožené osoby. Policista dále jasně specifikuje a vymezí rozsah i bezprostřední okolí, na které se vykázání vztahuje. Jestliže vykázaná osoba podá na místě námitky, zaznamená jejich obsah policista do potvrzení.

Dále je vykázaná osoba dle § 45 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky vyzvána k odevzdání všech klíčů, které má ve svém držení. O vydání všech klíčů od vykázané osoby proti podpisu je v tomto

¹⁴⁰ Čl. 8, odst. 8b, písm. 3, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹ Tamtéž, odst. 8c.

potvrzení proveden záznam. Policista odevzdané klíče v potvrzení o vykázání blíže specifikuje (jejich typ, barvu, popis a počet). V případě, že vykázaná osoba odmítne vydat všechny klíče od společného obydlí, nebo je vykázaná osoba u sebe neměla, policista tuto skutečnost poznamená v potvrzení o vykázání a uvede pádné důvody nevydání klíčů od vykázané osoby. Neuposlechně-li vykázaná osoba výzvy policisty k vydání všech klíčů, je poučena, že se tak může dopustit přestupku neuposlechnutí výzvy veřejného činitele dle § 47 odst. 1, písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Vykázaná osoba je následně poučena o možnosti si po ukončení desetidenní doby vykázání vyzvednout své klíče a to za předpokladu, že nebyl podán návrh na předběžné opatření dle § 76b, zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Nebo, že soud podanému návrhu na vydání předběžného opatření nevyhověl.¹⁴² Policista podle § 45, odst. 3, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii české republiky si vyžádá od vykázané osoby adresu pro doručování úřední a jiné korespondence.¹⁴³

10.6 Obsahové náležitosti úředního záznamu o vykázání

Policista je povinen sepsat úřední záznam o vykázání. Mezi obsahové náležitosti úředního záznamu o vykázání patří mj. osobní a kontaktní údaje vykázané osoby a osoby ohrožené, následně specifikace společného obydlí a bezprostředního okolí, z něhož je násilná osoba vykázána na dobu 10 dnů. Dále jsou v úředním záznamu o vykázání popsány vztahové vazby násilné a ohrožené osoby. Do záznamu se uvádí počet nezletilých osob žijících ve společném obydlí a jejich osobní údaje (jméno a příjmení, datum narození), včetně jejich trvalého bydliště. Podstatnou částí úředního záznamu o vykázání je odůvodnění vykázání násilné osoby ze společného obydlí a bezprostředního okolí.¹⁴⁴

¹⁴² Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Potvrzení o vykázání*.

¹⁴³ Srov. § 45, odst. 3, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁴⁴ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Úřední záznam o vykázání*.

10.7 Obsahové náležitosti úředního záznamu o incidentu domácího násilí

Mezi obsahové náležitosti úředního záznamu o incidentu domácího násilí musí policista zaznamenat mimo předepsaných údajů i jiné náležitosti. Tento úřední záznam má čtyři části.

První část úředního záznamu o incidentu domácího násilí pojednává o základních údajích incidentu. Mezi tyto základní náležitosti patří popis, kdy získali policisté informaci o incidentu domácího násilí. Následně policista do záznamu uvede zúčastněné osoby a jejich osobní a kontaktní údaje (oznamovatele incidentu, osobu ohroženou, osobu násilnou, děti žijící v rodině). V závěru této úvodí části úředního záznamu je policistou zaznamenána přítomnost znaků domácího násilí, resp. policista označí znaky, které byly v incidentu naplněny (opakovanost násilí, vzrůstající intenzita násilí, jasná role mezi těmito blízkými osobami a zda násilí je páčáno ve společném obydlí). Posléze policista zaznamená, zda byla poskytnuta pomoc ohrožené osobě a jaká (např. poskytnutí kontaktu na neziskovou organizaci či jiný statutární orgán). Druhá část úředního záznamu obsahuje souhrn 15 otázek SARA DN, které jsou členěny do 3 oddílů. Na základě vyhodnocení těchto otázek SARA DN získá policista ověření, jestli jsou splněny všechny znaky domácího násilí a podmínky pro vykázaní.¹⁴⁵

Ve třetí části úředního záznamu policista zaznamená, jaká opatření byla provedena proti násilné osobě:

- „vykázaní (§ 44 zákon č. 273/2008 Sb.),
- umístění do záchytné stanice (§ 17 zákon č. 379/2005 Sb.),
- zadržení (§ 76 zákon č. 141/1961 Sb.),
- zajištění (§ 26 zákon č. 283/1991 Sb.),
- jiné opatření anebo nedošlo k přijetí žádného opatření,¹⁴⁶

¹⁴⁵ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí*.

¹⁴⁶ Zdroj: Tamtéž.

Čtvrtou část úředního záznamu policista vyplní pouze za předpokladu, že došlo k vykázaní. V této části policista zaznamenává skutečnosti, které odůvodňují policistu k vykázaní, dále vymezení prostoru, na který se vykázaní vztahuje, počet odevzdaných klíčů policistovi v souvislosti s vykázaním a jiné náležitosti.

Závěrečnou částí celého úředního záznamu o incidentu domácího násilí je zaznamenání skutečností, které byly zjištěny o incidentu a průběhu intervence. Mezi tyto skutečnosti patří zejména zaznamenání způsobu přijetí oznámení a informace získané při jeho přijetí. Jaký byl způsob vstupu policisty do společného obydlí. Jaké informace byly zjištěny na místě incidentu z vlastního pozorování policisty a od všech zúčastněných osob a případných svědků. Okolnosti, za nichž byly zákroky provedeny, odůvodnění vykázaní a další významné skutečnosti a poznatky.¹⁴⁷

Podle § 47, odst. 5, zákona 273/2008 Sb., o Policii České republiky je policista povinen neprodleně tj. do 24 hod. po ukončení výjezdu vyplnit „**úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí.**“¹⁴⁸ Tento úřední záznam musí být sepsán bez ohledu na to, zda došlo k vykázaní násilné osoby či nikoliv. I bez ohledu na to, že se nejednalo o případ domácího násilí resp., že v konkrétním případě nebyly naplněny všechny znaky domácího násilí.¹⁴⁹

Dále policista vyhotoví „**úřední záznam o vykázaní**“ a na místě incidentu „**potvrzení o vykázaní.**“ Na základě § 47, odst. 3, výše zmíněného zákona je policista povinen do 24 hod. od jeho vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu. V případě, že ve společném obydlí žije nezletilá osoba, opis tohoto úředního záznamu o vykázaní policista zašle ve stejné lhůtě (do 24 hod. od vstupu policisty do společného obydlí) na příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí.*

¹⁴⁸ Srov. § 47, odst. 5, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁴⁹ Srov. čl. 14, odst. 1, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.*, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ Srov. § 47, odst. 3, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

10.8 Poučení vykázané osoby

Policie je povinna poučit vykázanou osobu o jejích právech a povinnostech. Dále je povinna oznámit této osobě, že vykázaní ze společného obydlí bylo učiněno bez ohledu na vůli ohrožené osoby. Vykázaná osoba je následně poučena, že byla na dobu 10ti dnů vykázána ze společného obydlí a bezprostředního okolí v souladu s § 44, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.¹⁵¹

Vykázaná osoba je policistou poučena, že vykázaní bude trvat po dobu 10 dnů. Tuto dobu nelze zkrátit ani na přímou žádost ohrožené osoby. Jestliže podle § 76b, Zákona č. 99/1963 Sb., Občanského soudního řádu bude podán návrh na předběžné opatření a též v průběhu vykázaní, pak se tato lhůta vykázaní prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu. Tento dokument poučení, je policistou sepsán na místě incidentu.¹⁵²

10.8.1 Povinnosti vykázané osoby

Podle § 45 odst. 1, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky policista poučí vykázanou osobu, že je povinna neprodleně opustit společné obydlí a bezprostřední okolí. Že je jí do těchto prostor, který policista vymezil v potvrzení o vykázaní, zakázán vstup a že je vykázaná osoba povinna zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou.¹⁵³ Policista oznámí vykázané osobě, že je mu povinna dle § 45 odst. 1, písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky vydat všechny klíče od společného obydlí, které má v držení.¹⁵⁴ Dále je vykázaná osoba poučena, že jestliže neuposlechne této výzvy odevzdání všech klíčů od společného obydlí, může se tak dopustit vážného přestupku podle § 47 odst. 1, písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.¹⁵⁵ Po uplynutí lhůty vykázaní si vykázaná osoba může tyto klíče, které policistovi předala vyzvednout na příslušném útvaru Police České republiky,

¹⁵¹ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Poučení vykázané osoby*.

¹⁵² Srov. § 44, odst. 2, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁵³ Srov. Tamtéž, § 45, odst. 1, písm. a, b, c).

¹⁵⁴ Srov. Tamtéž, § 45, písm. d).

¹⁵⁵ Srov. § 47, odst. 1, písm. a) zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích., ve znění pozdějších předpisů.

jehož adresu a telefonický kontakt policista zaznamená do potvrzení o vykázání. Klíče si může vykázaná osoba vyzvednout za předpokladu, že nebyl podán návrh na předběžné opatření podle § 76b, zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.¹⁵⁶

10.8.2 Práva vykázané osoby

Policista následně poučí vykázanou osobu o jejích právech. Vykázaná osoba má právo si vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání na příslušném útvaru Policie České republiky. Policista je povinen oznámit i přesnou adresu příslušného útvaru Policie ČR, včetně telefonního čísla na tento útvar, kam se vykázaná osoba může s touto možností obrátit. To, že došlo k provedení vykázání, si může vykázaná osoba ověřit dle poučení na Tísňové lince 158.¹⁵⁷ Podle § 45 odst. 2, písm. a), zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky má vykázaná osoba právo si se sebou vzít ze společného obydlí ještě před jeho opuštěním věci, které jí slouží k osobní potřebě, osobní cennosti a doklady.¹⁵⁸ Dále, že vykázaná osoba podle § 45 odst. 2 písm. b) zmíněného zákona, má právo si v průběhu vykázání vzít ze společného obydlí věci nezbytně nutné pro výkon jejího povolání či pro její podnikání, osobní cennosti, doklady aj. Toto právo má vykázaná osoba možnost uplatnit pouze jedenkrát ve lhůtě vykázání. Vyzvednutí těchto věcí smí vykázaná osoba pouze v přítomnosti policisty a po předchozí dohodě.¹⁵⁹

Násilná osoba je dále poučena, že v případě neuposlechnutí uloženého vykázání se dopouští přestupku podle zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích, nebo trestního činu podle § 171 odst. 4 písm. e), zákona č. 140/1961 trestního zákona. Jestliže násilná osoba neposkytne kontaktní adresu, kde se v době vykázání bude zdržovat, nebo není v případě vykázání přítomna, může si toto písemné rozhodnutí vyzvednout na policejní služebně, jejíž adresu policista uvede do záznamu o poučení.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Poučení vykázané osoby*.

¹⁵⁷ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Poučení vykázané osoby*.

¹⁵⁸ Srov. § 45, odst. 2, písm. a) zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁵⁹ Srov. Tamtéž, písm. b).

¹⁶⁰ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Poučení vykázané osoby*.

10.9 Poučení ohrožené osoby

Ohrožená osoba je poučena o tom, že došlo k vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, které s ní obývala, jakož i z jeho bezprostředního okolí. Vykázání násilné osoby ze společného obydlí a bezprostředního okolí je účinné od okamžiku, kdy bylo provedeno a to i za předpokladu, že s ním ohrožená osoba nesouhlasí.¹⁶¹

Následně policista ohrožené osobě oznámí podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky povinnosti vykázané osoby. Že je povinna opustit společné obydlí a bezprostřední okolí na dobu 10 dnů. Po tuto lhůtu je vykázané osobě zakázán vstup do tohoto vymezeného okolí. Je povinna zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou a vydat policistovi všechny klíče od společného obydlí, které vykázaná osoba má ve svém držení. Dále je ohrožená osoba poučena, že v případě, kdy vykázaná osoba poruší podmínku vykázaní, neprodleně by měla prostřednictvím tísňové linky 158 informovat Policii České republiky. Policista poučí ohroženou osobu o tom, že vykázaná osoba podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky má právo si vzít ze společného obydlí před jeho opuštěním věci, které slouží k její osobní potřebě, osobní cennosti a doklady. Vykázaná osoba má také právo si v průběhu vykázaní vzít ze společného obydlí nezbytné věci, které slouží k jeho výkonu povolání nebo podnikání. Tohoto práva může vykázaná osoba využít pouze jedenkrát a to za přítomnost policisty po předchozí domluvě. O termínu, kdy k převzetí nezbytně nutných a osobních věcí dojde, bude ohrožená osoba předem informována. Ohrožená osoba nemusí být v době převzetí věcí vykázanou osobou přítomna. Policista následně ohroženou osobu uvědomí o jejím právu podat dle § 76b, zákona č. 99/1963 Sb., u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření. Jestliže tento návrh na vydání předběžného opatření je podán ve lhůtě průběhu vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, automaticky se tato doba vykázaní prodlužuje do pravomocného rozhodnutí soudu. Předběžné opatření soudu trvá 1 měsíc ode dne následujícího po dni, kdy uplynula zákonná lhůta

¹⁶¹ Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Poučení ohrožené osoby*.

vykázání násilné osoby (10 dní). Jestliže před ukončením této doby je zahájeno řízení ve věci samé a na návrh ohrožené osoby může být soudem rozhodnuto o prodloužení doby trvání předběžného opatření až na dobu 1 roku. Ohrožená osoba je dále poučena, aby informovala Policii České republiky o tom, zda podala u soudu v průběhu vykázání návrh na předběžné opatření. Podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v souladu s § 47 odst. 3 je Policie České republiky povinna informovat o vykázání intervenční centrum, které je povinno do 48 hodin od doručení oznamovací písemnosti a kopii úředního záznamu o vykázání kontaktovat ohroženou osobu a poskytnout jí psychologicko-sociálně-právní služby. Ohrožené osobě jsou předány i kontaktní údaje na instituce poskytující nepřetržité služby v oblasti pomoci obětem domácího násilí, již může ohrožená osoby využít. Následně je ohrožená osoba policistou poučena, že v případě uvedení křivého svědectví či uvedení nepravdivých skutečností se dopouští trestného činu podle zákona č. 140/1961 Sb. Trestního zákona, dle § 206 pomluvy, § 209 poškození cizích práv a § 174 křivého obvinění ve znění pozdějších předpisů. V závěru je ohrožená osoba policistou informována, že bude ze strany policie provedena v době vykázání kontrola, zda jsou dodrženy povinnosti vyplývající z vykázání násilné osoby. Policista požádá ohroženou osobu o součinnost při provádění této kontroly.¹⁶²

¹⁶² Srov. Zdroj: interní dokument Policie České republiky, *Poučení ohrožené osoby*

11 ČINNOST POLCIE PO VYKÁZÁNÍ

Policista po oznámení vykázání umožní vykázané osobě, aby si ze společného obydlí vzala výlučně věci, které slouží k její osobní potřebě nebo k výkonu povolání či podnikání, osobní doklady a cennosti.¹⁶³ Následně policista bez zbytečných odkladů, předá vykázané osobě informace, o možnosti jejího dalšího ubytování. V této souvislosti policista poskytne vykázané osobě nezbytnou součinnost, např. policista umožní vykázané osobě, aby si z policejní služebny telefonicky zajistila ubytování.¹⁶⁴

Po vykázání si policista od ohrožené a vykázané osoby vyžádá telefonní kontakt a doručovací adresu, na kterou jim bude v době platnosti vykázání doručována pošta.¹⁶⁵

Policista předá ohrožené osobě kontaktní údaje o institucích, které poskytují pomoc obětem domácího násilí, včetně příslušného intervenčního centra. Tyto informace a kontaktní údaje policista sdělí ohrožené osobě i v případě, že k vykázání násilné osoby ze společného obydlí nedošlo.¹⁶⁶

Došlo-li k vykázání násilné osoby ze společného obydlí, je policista povinen uložit odevzdané klíče od této osoby na určené místo. Odevzdané klíče musí být před uložením řádně zapečetěny v obálce, která musí být označena příslušným jednacím číslem. Po uplynutí 10 denní lhůty vykázání je policista povinen vrátit vykázané osobě klíče, které při vykázání byla povinna odevzdat. Před tím si policista ověří, zda ohrožená osoba nepodala návrh na vydání předběžného opatření. Jestliže soud vyhověl kladně ve věci návrhu na vydání předběžného opatření, policista odevzdané klíče nevydá vykázané osobě, ale zašle soudu. V případě, že soud ve věci nerozhodl, ponechá je policista na určeném místě do vydání rozhodnutí soudu.¹⁶⁷

Po vykázání do lhůty 24 hod. od vstupu policisty do společného obydlí zajistí policista zaslání kopie úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu

¹⁶³ Srov. čl. 9, písm. a)., *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

¹⁶⁴ Srov. Tamtéž, písm. d).

¹⁶⁵ Srov. Tamtéž, písm. b).

¹⁶⁶ Srov. Tamtéž, písm. c).

¹⁶⁷ Srov. Tamtéž, čl. 10, odst. 1.

centru (nejblíže místu pobytu ohrožené osoby dle příslušného kraje). Dále tento opis úředního záznamu zašle příslušnému soudu. Pokud žijí ve společném obydlí nezletilé osoby, zašle policista kopii úředního záznamu orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).¹⁶⁸

V případě, že v průběhu vykazání dojde k jakékoliv změně, je osoba, která tuto změnu provedla povinna neprodleně zajistit, aby o této změně byla informována osoba ohrožená a osoba vykázaná, příslušné intervenční centrum, soud, popř. orgán sociálně-právní ochrany dětí a policista, který vykazání násilné osoby provedl.¹⁶⁹

11.1 Kontrola násilné osoby o dodržování vykazání

Policista podle § 47 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je povinen provést kontrolu dodržování povinností vyplývajících z vykazání.

Hlavním cílem této kontroly je to, že si policista ověří, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti, které vyplývají z vykazání. Jedná se tedy o kontrolu, zda se vykázaná osoba nezdržuje ve společném obydlí či bezprostředním okolí, na které se vykazání vztahuje a jestli se zdržuje kontaktu a styku s ohroženou osobou. Lhůta, pro kterou je povinen policista provést alespoň jednu namátkovou kontrolu, jsou 3 dny od vykazání násilné osoby ze společného obydlí a bezprostředního okolí.¹⁷⁰ Kontrolu by měl osobně provádět policista, který vykazal násilnou osobu ze společného obydlí. Nemůže-li tuto kontrolu provést policista, který vykazoval násilnou osobu, je pověřen jiný policista, který tuto kontrolu vykoná. O kontrole je policista povinen ohroženou osobu uvědomit bezprostředně před provedením kontroly. Ohrožená osoba je policistou vyzvána ke spolupráci při kontrole, zejména umožní policistovi vstup do obydlí. V rámci kontroly policista může využít výpovědi ohrožené osoby, sousedů a jiných osob popř. získat informace od intervenčního centra.¹⁷¹

¹⁶⁸ Srov. čl. 10, odst. 2, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykazání.*

¹⁶⁹ Srov. Tamtéž, odst. 5.

¹⁷⁰ Srov. § 47, odst. 4, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁷¹ Srov. čl. 11, odst. 1, 2, 3, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykazání.*

Jestliže policista při kontrole zjistí, že se vykázaná osoba nachází v prostoru odkud byla vykázána, a tudíž jí je zakázán vstup, vyzve policista vykázanou osobu, ať neprodleně opustí tento prostor. Jestliže tak vykázaná osoba neučiní, je policista oprávněn použít po předchozím poučení donucovací prostředky za účelem prosazení vykázání. Poruší-li vykázaná osoba podmínky vykázání, dá policista podnět k zahájení přestupkového řízení. S ohledem na závažnost popř. opakovanost jednání, které směřuje k maření vykázání, zahájí policista trestní řízení vůči vykázané osobě porušující zákonné povinnosti vykázání.¹⁷²

Ve stejném případě se dopouští přestupku či trestného činu i ohrožená osoba, která by úmyslně porušila podmínky vykázání a pustila vykázanou osobu do společného obydlí ve lhůtě, ve které platí pro vykázanou osobu zákaz vstupu. Policista je povinen o provedené kontrole a výsledku této kontroly učinit úřední záznam.¹⁷³

11.2 Obsahové náležitosti úředního záznamu o provedení kontroly dodržování vykázání

Na základě § 47 odst. 5 Zákona č. 273/2008 je policista povinen o provedení kontroly dodržování vykázání sepsat úřední záznam.¹⁷⁴

Obsahový rámec úředního záznamu o provedení kontroly kromě předepsaných údajů má tyto náležitosti:

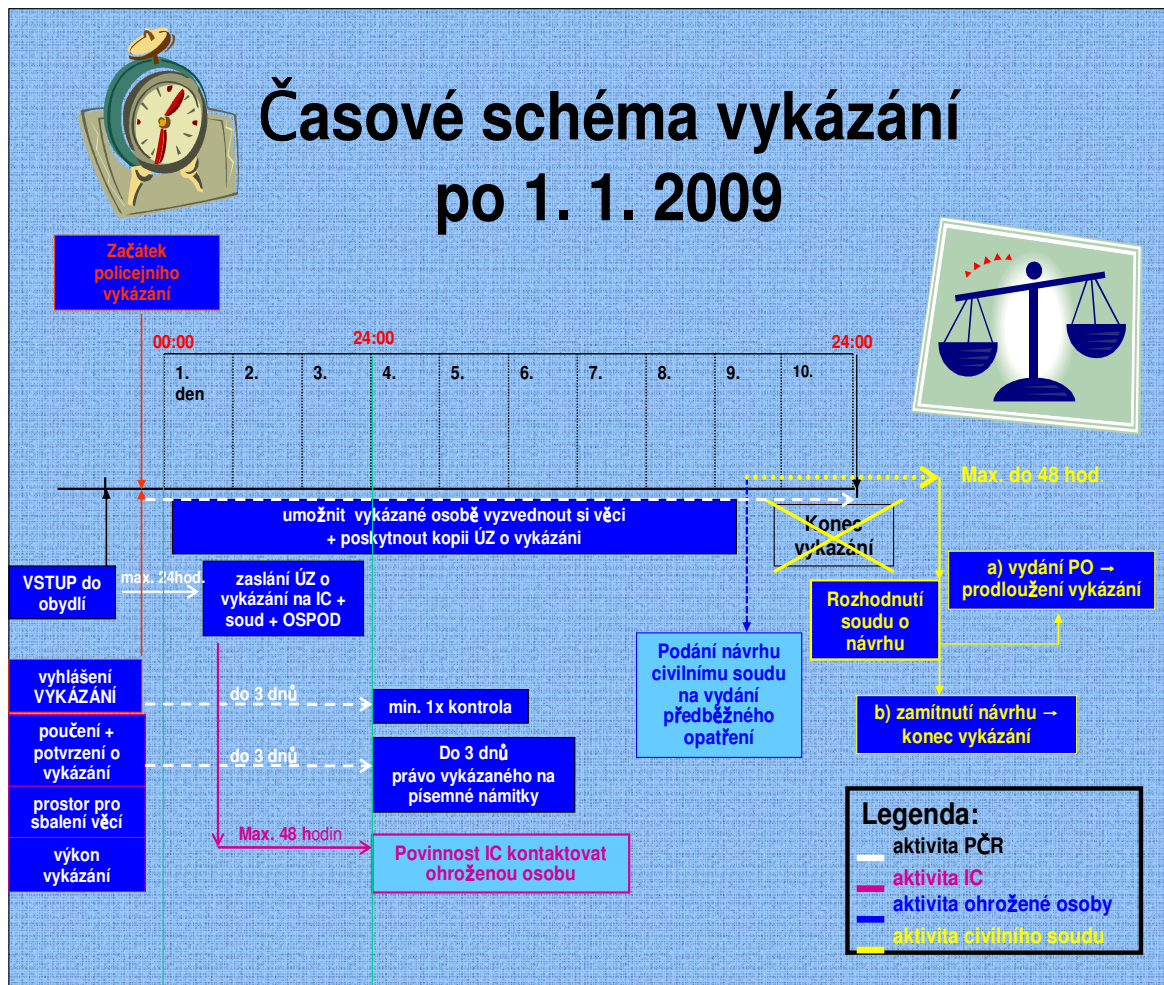
- a) informace o tom, zda vykázanou osobou jsou dodrženy povinnosti vyplývající z vykázání (jestli se vykázaná osoba nenachází ve společném obydlí a bezprostředním okolí, z něhož byla vykázána a zda se zdržuje styku a kontaktu s ohroženou osobou),
- b) skutečnosti, které mohou směřovat k zahájení trestního řízení či přestupku,
- c) nebo další důležité skutečnosti, k nimž došlo při kontrole povinností vykázání (např. nutnost použití služebního zákroku),¹⁷⁵

¹⁷² Srov. čl. 11, odst. 4, 5, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

¹⁷³ Srov. § 47, odst. 5, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁷⁴ Srov. Tamtéž.

¹⁷⁵ Srov. čl. 13, *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 o provádění vykázání.*

Obr. č. 2, „Časové schéma vykázání“¹⁷⁶

¹⁷⁶ Obr. č. 2, Časové schéma vykázání. Zdroj: KLODNEROVÁ, H. prezentace o vykázání násilné osoby ze zasedání Interdisciplinárního tým JmK ve Znojmě.

12 PŘESTUPKOVÉ ŘÍZENÍ

12.1 Přestupek

„je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.“¹⁷⁷

V případě domácího násilí se jedná převážně o přestupky proti občanskému soužití podle § 49 zákona č. 200/1990 o přestupcích anebo přestupku proti majetku. Přestupky mezi blízkými osobami se nazývají návrhové přestupky.

Přestupek proti občanskému soužití je:

- a) *„jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,*
- b) *jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,*
- c) *úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,*
- d) *omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,*
- e) *působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný,“¹⁷⁸*

¹⁷⁷ §2, odst. 1, Zákon č. 200/1990 o přestupcích.

¹⁷⁸ Tamtéž, §49, odst. 1.

Podle § 49 odstavce 2 lze uložit za přestupek:

- „odstavce 1 písm. a) pokutu do 1 000 Kč.
- odstavce 1 písm. b) a c) do 3 000 Kč.
- odstavce 1 písm. d) a e) do 5 000 Kč.“¹⁷⁹

Přestupek proti majetku:

- a) „úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku nebo se o takové jednání pokusí,
- b) úmyslně neoprávněně užívá cizí majetek, nebo si přisvojí cizí věc nálezem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby,
- c) úmyslně ukryje nebo na sebe nebo jiného převede věc, která byla získána přestupkem spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno,“¹⁸⁰

Oznámení o přestupcích může podat každý občan České republiky. Oznámení se podává na přestupkovou komisi, nebo na přestupkové oddělení u příslušného městského, obecního či obvodního úřadu.

Podle § 49 odst. 1 písm. b) a c) a přestupky podle § 50, ke kterým došlo mezi blízkými osobami, jakož i přestupky podle § 49 odst. 1 písm. a) se projednávají jen na návrh ohrožené osoby či jejího zákonného zástupce.¹⁸¹

Přestupková komise či oddělení jsou povinny provést šetření případu domácího násilí, prokáže-li se vina, a uloží násilné osobě pokutu. Přestupková komise nebo oddělení v případě domácího násilí v rodině, kde žijí děti, jsou povinny uvědomit orgán sociálně právní ochrany dětí – OSPOD.

¹⁷⁹ §49, odst. 1, Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

¹⁸⁰ §50, Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

¹⁸¹ Srov. Tamtéž, §49, odst.1. b), c).

13 Trestní oznámení

Oznámení o trestním činu lze podat ústně či písemně a to na kterémkoliv oddělení pořádkové služby Policie České republiky nebo na specializovaném útvaru kriminální služby a vyšetřování či státním zastupitelství. Z praktického hlediska je dobré oznámit trestní čin domácího násilí na specializovaném útvaru kriminální služby a vyšetřování, kdy je od počátku tento případ řešen kvalifikovaněji a diskrétněji. Podle trestního řádu § 7, „*jsou všechny orgány v trestním řízení povinni si pomáhat.*“¹⁸²

Trestní oznámení může podat každý občan České republiky. Přijetí trestního oznámení nemůže být policejním orgánem nebo státním zástupcem v žádném případě odmítnuto a musí být prošetřeno. Je velmi důležité si vyžádat potvrzení o tom, že bylo trestní oznámení podáno a také vyrozumění, jak toto oznámení bylo vyřízeno - § 158 odst. 2, Trestní řád. Stačí uvést, že žádáte, aby Vám bylo sděleno, s jakým výsledkem bylo trestní oznámení prošetřeno. Nebo dbát, aby tento požadavek byl uveden při ústním podání trestního oznámení do protokolu.¹⁸³

13.1 Trestní čin

Je zákonem definován jako „*nebezpečný čin pro společnost.*“¹⁸⁴
„*Stupeň nebezpečnosti trestního činu je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, zejména způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi za kterých byl čin spáchán, mírou zavinění a jeho pohnutkou.*“¹⁸⁵

¹⁸² Odstavec 2., § 158., Zákon č. 141/1961., Trestní řád.

¹⁸³ Srov. DONA LINKA., *Trestní oznámení*. [online]. © 2007. Dostupné na WWW:<http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=398>.

¹⁸⁴ Odstavec 1., § 3., Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.

¹⁸⁵ Odstavec 4., § 3., Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.

13.2 Obsahové náležitosti trestního oznámení

Přesná forma a obsahové náležitosti trestního oznámení nejsou nějak formálně stanoveny, avšak je důležité toto oznámení formulovat srozumitelně a účelně.

V případě domácího násilí se uvádí přesná totožnost obou účastníků, osoba ohrožená a osoba násilná, popřípadě totožnost svědků. Pokud oznamovatel, tj. ohrožená osoba, nezná přesnou totožnost ostatních zúčastněných osob, uvede jejich co nejpodrobnější popis, včetně jejich vnějších projevů.

Dále se uvádí místo, kde k trestnímu činu došlo, či kde trestní čin vyšel najevo, nebo kde byl vykonán. V případě, že oznamovatel nezná přesné místo nebo adresu místa činu, uvede, jak toto místo vyhledat.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Srov. HOLUB, M., ŠKÁROVÁ, M., VAŇEK, J. a kol. *Vzory smluv a podání*. Praha: LINDE, 2008. s. 216.

14 ZÁKON č. 273/2008 Sb., O POLICII ČESKÉ REPUBLIKY

Dne 1. ledna 2009 vstoupil v platnost § 44 – 47 zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který novelizuje zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Závazné změny tento zákon č. 273/2008 Sb., přinesl v oblasti vykázání v případě řešení domácího násilí.

Pro zajištění jednotného postupu příslušníků Policie České republiky v případě vykázání násilné osoby ze společného obydlí a pro řešení domácího násilí byl vydán na základě zákona č. 273/2008 Sb., interní materiál Policie České republiky „Závazný pokyn policejního prezidenta“ č. 200/2008 o provádění vykázání. Tento závazný interní pokyn policejního prezidenta, mění ustanovení předchozího Závazného pokynu policejního prezidenta č. 179/2006, který stanovil postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. Pokyn policejního prezidenta č. 179/2006 stanoví metodiku postupu v případech řešení domácího násilí, včetně institutu vykázání. Následný Závazný pokyn pak na základě nejasností v praxi, které vyvstaly v rámci problematiky vykázání násilné osoby ze společného obydlí a řešení incidentů domácího násilí, ale i novelizací zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky sjednocuje postup příslušníků Policie České republiky v případě vykázání a řešení incidentu domácího násilí. Právě tato nová legislativa v souvislosti s vykázáním přinesla určité změny v právním předpisu a novou zákonodárnou činnost některých statutárních orgánů.¹⁸⁷

Legislativa institutu vykázání od 1. ledna 2009

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
- Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon,
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád,
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,

¹⁸⁷ Srov. Zdroj: výstup ze zasedání Interdisciplinárního týmu JmK ve Znojmě.

Na základě této nové legislativy, která nabyla své účinnosti od 1. 1. 2009 je vykázaní faktickým úkonem resp. policista již nerozhoduje jako správní orgán. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně § 44 až § 47 stanoví užití oprávnění příslušníků Policie České republiky vykázat násilnou osobu ze společného obydlí a bezprostředního okolí. V souvislosti s přijetím § 44 až § 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky došlo ke změně některých právních předpisů předchozího zákona č. 135/2006 Sb., ochrana před domácím násilím. Policista násilnou osobu vykazuje, tím i zakazuje vstup do společného obydlí a bezprostředního okolí, bez ohledu na skutečnost, zda je či není v době zákroku přítomna násilná osoba na místě incidentu. Vykázaná osoba je povinna zdržet se vstupu do prostor vymezených policistou a nově se i zdržet styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou.¹⁸⁸

Práva a povinnosti vykázané osoby

- opustit vymezený prostor a zákaz návratu,
- zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- povinnost vydat všechny klíče od společného obydlí, které drží,
- právo podat námitky (ústně na místě, písemně do 3 dnů),
- vzít si s sebou věci osobní potřeby, cennosti, doklady,
- vzít si v průběhu vykázaní věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání,
- ověřovat provedení vykázaní na čísle tísňového volání 158,
- právo vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie,¹⁸⁹

¹⁸⁸ Zdroj: výstup ze zasedání Interdisciplinárního týmu JmK ve Znojmě.

¹⁸⁹ Srov. §45, Zákon č. 273/2008 o Policii České republiky.

Práva a povinnosti ohrožené osoby

- vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie,
- má právo být předem informována, kdy si vykázaná osoba vyzvedne ze spol. bydlení věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání,
- právo na podání návrhu na vydání předběžného opatření (§ 76b Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád),
- možnosti využití psychologických, sociálních a jiných služeb v oblasti pomoci obětem domácího násilí,¹⁹⁰

¹⁹⁰ Srov. §46, Zákon č. 273/2008 o Policii České republiky.

DISKUZE

Osobně se domnívám, že vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a bezprostředního okolí, přináší do této problematiky velmi účinnou pomoc obětem domácího násilí. Oběti násilí se tak po vykázaní násilné osoby naskytuje doba a šance, kdy může řešit svoji tíživou životní situaci, je jí nabídnuta odborná pomoc a bezpečí. Policie se řídila před účinností zákona o vykázní převážně všeobecně platnými zákony. Jejich činnost spíše směřovala k stíhání pachatele domácího násilí, ale chyběla zde účinná pomoc obětem násilí.

V současné době kdybychom od počátku hodnotili analýzu dat policejního vykázaní násilné osoby ze společného obydlí na území ČR, kterou průběžně zveřejňuje Bílý kruh bezpečí, zjistíme určitou kolísavost tohoto preventivního opatření.

Začátkem roku 2007, kdy nabyl své účinnosti zákon o vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, byl zaznamenán největší nárůst vykázaní za poslední tříleté období. Tento zákon se začal velmi rychle zavádět do praxe a možná byl dlouholetým a vytouženým přáním všech organizací a subjektů pomáhajícím obětem domácího násilí, ale i obětem násilí samotným. Jako bychom díky tomuto zákonu získali účinný bič na řešení problematiky domácího násilí. V roce 2008 výrazně poklesl na území ČR počet vykázaní.

Nabízí se zde otázka, co je ukazatelem toho, že poklesl počet vykázaní? Ukazatelem může být to, že klesají případy domácího násilí a s tím i počet vykázaní, resp. že vykázaní opravdu plní preventivní a výchovný účel. Tento výrazný pokles může být naopak ukazatelem i toho, že oběti násilí nechtějí svůj problém řešit a mají mnohdy strach vyjít se svým problémem na světlo. Nebo to, že důsledky vykázaní jsou pro oběť násilí spíše negativní a násilník po ukončení vykázaní je ještě více agresivní na oběť. Ukazatelem nám může být i to, že příslušníci Policie ČR nejsou zcela proškoleni v případě vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a mnohdy neví, jaká opatření mají provést. Tyto ukazatele mohou vést k důvodům proč v roce 2008 razantně poklesl počet vykázaní. Samotný postup Policie České republiky v případě domácího násilí

naráží v praxi na určitá úskalí. Příslušníci Policie ČR, kteří zpočátku vyjížděli k případům domácího násilí mnohdy nevěděli, jak mají situaci řešit, aby jí tak mohli správně vyhodnotit. Chyběly jim cenné zkušenosti a podrobnější metodika při vykázání. Na základě rozhovoru s policisty se osobně domnívám, že na počátku, kdy nabyl zákon o vykázání své účinnosti nebyli policisté v problematice domácího násilí a vykázání dostatečně proškolení a v některých případech vůbec. Chyběly jim informace o organizacích, které mohou oběti násilí pomoci, nebo policisté neměli pravomoc a oprávnění zasáhnout, a tak oběť zůstala bez jakékoliv pomoci či rady. Policie sice školí své příslušníky tak, aby zvládli základní postup na místě incidentu, ale právě teoretické zkušenosti jim mnohdy nestačily. Domnívám se, že policisté, kteří v dnešní době řeší případy domácího násilí ve velkých městech, nebo okresních či krajských městech, jsou více připraveni a proškoleni v řešení případu domácího násilí a vykázání násilné osoby. Naopak se mi zdá, že právě policisté v malých okresech nejsou dostatečně školeni a mnohdy neví, jak správně v případě domácího násilí postupovat.

Oběť násilí, která žije na venkově, odloučena od města, nemá rovné možnosti pomoci jako oběť násilí žijící ve městě. Už i samotná osvěta dané problematiky domácího násilí se mnohdy na vesnicích ztrácí anebo zcela chybí. Velmi často policisté při zásahu v případě domácího násilí čelí velmi silným emocionálním projevům a jsou pod určitým tlakem legislativy, která jim přesně upravuje jejich činnost a někdy jsou podvědomě ovlivňováni i jinými osobami, které se na místě incidentu vyskytují. Můžeme také hovořit i o určité „*pohodlnosti*“ policistů. Někteří policisté, kteří mají před koncem své pracovní doby, velmi neradi zahajují nové případy a úkony, jelikož zpracování spisu a celkové šetření případu je časově velmi náročné. Mezi další časté pochybení patří nesprávné posouzení, kontrola a hodnocení celého případu, kdy oběť násilí ze strachu omlouvá násilné chování agresora a snaží se přemluvit policisty v tom smyslu, že se nic vážného nestalo a že šlo spíše o jakousi „*italskou domácnost*.“ Všechny tyto případy pochybení ze strany police mohou být ojedinělé nicméně je nezbytné na tyto chyby poukazovat a tak jim předcházet. Jestliže se policie výrazně podílí na odstranění

domácího násilí, musí své oprávnění a kompetence využívat bezchybně a v plném rozsahu.

V dnešní době policisté řešit velmi závažné případy a důsledky domácích násilí a to z hlediska vztahu násilné osoby k osobě ohrožené resp. oběti násilí. Z tohoto hlediska a podle analýz Bílého kruhu bezpečí své prvenství má násilí mezi manželi, následuje vztah druh/družka a poslední dobou velmi narůstající násilí ve vztahu zletilé dítě/rodič a senioři. V prvním čtvrtletí roku 2009, kdy došlo k novelizaci zákona o vykazání a byl vydán nový závazný pokyn policejního prezidenta, ve kterém se stanoví a upřesňuje postup příslušníků Police ČR při řešení domácích násilí, opět počet vykazání stoupl oproti roku 2008.

I samotná spolupráce mezi členy interdisciplinárního týmu není zcela dokonalá. Někdy jako by se samotné instituce bály předat svého klienta jiné organizaci nebo vzájemně spolupracovat. Pochopitelně se tyto organizace snaží dělat pro oběť násilí to nejlepší a v rámci svých možností a kompetencí, ale mnohdy to nestačí. Často se i stává a tomu někdy nasvědčují i některé výpovědi obětí násilí, že některé instituce často jen mlčí a krčí rameny, když je oběť násilí žádá o pomoc. Komunikace mezi členy interdisciplinárního týmu je ještě ve velkém vývoji. Chybí zde předávání informací o klientovi, o jeho případu a úzká spolupráce či součinnost členů tohoto týmu. Mnohdy se některé organizace, zabývající se touto problematikou, nedozví, že se v jejich okolí něco událo či děje. Osobně si myslím, že ty největší problémy při řešení případů domácích násilí anebo vykazání násilné osoby ze společného obydlí tkví právě ve vzájemné a velmi úzké součinnosti a informovanosti jednotlivých členů interdisciplinárního týmu. Společnost by si měla neustále uvědomovat, že se jedná o velmi vážný jev a hlavně by měla ze svého podvědomí vypustit své mýty o domácím násilí. Osvěta o této problematice a možnost pomoci, by se měla podle mě dostávat do každé rodiny. Děti na školách by měly být informovány o fenoménu, jakým je domácí násilí, protože mnohdy jsou to právě ony, kdo jsou svědky domácích násilí. Měli bychom děti učit, jak hrozný je vztah lidí, který je postaven na dominanci, násilí, bezpráví a ponižování. Učme děti jak se mají ve vztahu chovat a na jakých hodnotách mají tento vztah stavět. Stejně tak

vidím velké rezervy v informovanosti o této problematice mezi seniory a mládeží.
Tento globální společenský problém musíme začít řešit lokálně a to kolem nás.

ZÁVĚR

Problematika domácího násilí se netýká pouze agresora a oběti násilí, jde o problém celé naší společnosti. Každý z nás má právo na život, ochranu zdraví a na ochranu před nelidským zacházením a ponižováním. Je smutné, že i v dnešní době a v této společnosti, ve které se nacházíme je domácí násilí relativně běžné a velice často se vyskytuje v mnoha rodinách. Je zapotřebí dlouhodobé aktivní činnosti celé společnosti. Domácí násilí není problém, který dnes zjistíme a během pár dní se vyřeší. Společnost se musí k této problematice více otevřít a správně postavit. Je to naše společenská povinnost. Je to výzva, která se týká každého z nás. Aby v praxi systém pomoci oběťm násilí správně fungoval a docházelo k řádnému stíhání trestných činů pachatele, je zapotřebí citlivé vnímání této problematiky a empatie celé společnosti.

Náš stát se rozhodl řešit tuto narůstající problematiku na základě sociálně právní ochrany, institutem vykázání násilné osoby ze společného obydlí a odborné činnosti a pomoci intervenčních center a interdisciplinárního týmu.

Ve své práci jsem se snažil vystihnout nejpodstatnější pojmy týkající se jak problematiky domácího násilí, tak institutu vykázání v kontextu domácího násilí. Především jsem se snažil podat ucelený pohled na vykázání násilné osoby ze společného obydlí v kontextu s nejaktuálnější novelou trestního zákona a analýz. Na druhé straně vidím narůstající vážnost této problematiky a vím, že tato práce je pouhým dílkem ohromné mozaiky, jakým je domácí násilí. V této práci jsem nechtěl využít žádného výzkumu, ani analýz, které by s odstupem času byly neaktuální. Chtěl jsem poukázat na to, že díky přijetí zákona o vykázání se nabízí účinná pomoc a řešení problematiky domácího násilí. Osobně mi chyběla publikace, která by uceleně pojednávala o tomto směru prevence, jakým je vykázání. Je to směr do budoucna a musíme přiznat, že v této pomoci stále máme velké rezervy, ale na straně druhé je to zatím u nás neúčinnější způsob eliminace násilí, který jsme tu měli. Ve své práci jsem se snažil poodekrýt jakousi „roušku“, která skrývá činnost policie v případě vykázání násilné osoby a řešení případu domácího násilí, jakých práv a povinností se oběť

nasilí může dovolávat. Snažil jsem se popsat tři způsoby řešení domácího násilí. Jednak prostřednictvím Policii ČR, podání podnětu pro zahájení trestního stíhání, anebo prostřednictvím podání předběžného opatření či přestupkovým oznámením.

Podle mého názoru se mi podařilo splnit tyto cíle. Díky zpracování mé diplomové práce jsem si uvědomil a blíže pochopil vážnost problematiky domácího násilí a nutnost všimnout si, co se děje za zavřenými dveřmi.

SEZNAM LITERATURY

Monografie

BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: TRITON, 2006. ISBN 80-7254-914-6.

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí – Příručka pro současné i potencionální oběti*. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

GENTRY, D. W. *O lásce a hněvu-jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. Praha: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0877-9.

HOLUB, M., ŠKÁROVÁ, M., VAŇEK, J. a kol. *Vzory smluv a podání*. Praha: LINDE, 2008. ISBN 978-80-7201-742-3.

MARVANOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Potrál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: GRADA, 2004. ISBN 80-247-0586-9.

VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.

VOŇKOVÁ, J., HUŇÁKOVÁ, M. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

Další zdroje:

Interní dokument Policie České republiky., Ministerstvo vnitra., odbor bezpečnostní politiky., *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k postupu policie při aplikaci institutu vykázání v některých specifických případech*.

Interní dokument Policie České republiky., *Potvrzení o vykázání*.

Interní dokument Policie České republiky., *Poučení vykázané osoby*.

Interní dokument Policie České republiky., *Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí*.

Interní dokument Policie České republiky., *Úřední záznam o vykázání*.

Interní dokument poradny pro oběti domácího násilí „TEREZA“. *Domácí násilí*.

MATOUŠEK, O., KOLÁČOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál 2005. ISBN 80-7367-002-X.

Ministerium für Bildung, *Ausmaß der Gewalt*. [online]. © 2003 Dostupné na WWW: <http://www.amnesty-frauen.de/pdf-rtf/FamGewalt/05_Ausmaß.pdf>.

POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*. ASPI, zdroj: interní dokument přestupkové komise ve Znojmě.

ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: LINDE, 2003. ISBN 80-86131-44-0.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008., o provádění vykazání.

Závazný pokyn policejního prezidenta, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí č.179/2006., ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Časopisecké statě

GJURIČOVÁ, J. Bulletin prevence kriminality MV ČR. *Za zavřenými dveřmi II. - domácí násilí. Za zavřenými dveřmi.* Praha: Ministerstvo vnitra-odbor prevence kriminality, 2003. č. 10, s. 1.

ŠEDIVÁ, M. Bulletin prevence kriminality MV ČR., *Za zavřenými dveřmi II. - domácí násilí. Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí v Ostravě.* Praha: Ministerstvo vnitra-odbor prevence kriminality. 2003. s. 14.

VESELÁ, J. *Výroční zpráva Oblastní charity Znojmo.* Znojmo: OCHZ, 2007. s. 6.

VĚSTNÍK MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ ČR, 2009, č. 6. s. 2.

Elektronické dokumenty

ACORUS, *Informace o domácím násilí.* [online]. © 2007 [cit. 2007-07-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>>.

Aliance proti domácímu násilí, *Pomoc osobám ohroženým domácím násilím.* [online]. © 2007. [cit. 2007-04-21]. Dostupné na WWW:

<<http://www.donalinka.cz>>.

ASOCIACE MANŽELSKÝCH A RODINNÝCH PRADCŮ ČR, [online]. © 2009.

[cit. 2009-01-24]. Dostupné na WWW: <www.amrp.cz>.

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, *Intervenční centra, informace jaké služby poskytují a nabízejí*. [online]. © 2005 [cit. 2007-01-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz>>.

ČUHELOVÁ, K. *Předběžné opatření ve věcech domácího násilí*. [online]. © 2009. [2009-01-28]. Dostupné na WWW: <http://pravniciradce.ihned.cz/c4-10077440-33542030-F00000_d-predbezne-opatreni-ve-vecech-domaciho-nasili>.

DONA LINKA, *Intervenční centra – novela zákona*. [online]. © 2007 [cit. 2007-02-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.donalinka.cz>>.

DONALINKA, [online]. © 2007. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348>.

DONA LINKA, *Trestní oznámení*. [online]. © 2007. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=398>.

HRDÁ, L. *Oběti domácího násilí*. [online]. © 2008. [cit. 2007-11-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek6023.htm>>.

Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, [online]. © 2007. Dostupné na WWW: <<http://ic-rakovnik.cz/navazne-organizace>>.

Koordona. *Legislavita*, [online]. © 2007. [cit. 2007-04-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.koordona.cz/>>.

MAGDALÉNIUM, *Interdisciplinární tým města Brna*. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CZ&oid=752855>>.

MAHDALOVÁ, B. *Domov pro matky v tísní Znojmo*. [online]. © 2009. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz/02nasezarizeni/domov.php>>.

Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví pro postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím. [online]. © 2006. Dostupné na WWW: <http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/zdravotnictvi.htm>.

Oblastní charita Znojmo-Poradna pro oběti domácího násilí „TEREZA“, *Bezpečnostní plán pro osoby ohrožené domácím násilím*. [online]. © 2008. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz>>.

Policie ČR, *Povinně zveřejňované informace* [online]. © 2008. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/povinne-zverejnovane-informace-136591.aspx>>.

ROSA, *Dětská svědectví násilí*. [online]. © 2008. [2008-12-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.rosa-os.cz/o-nas/informace-pro-tisk/>>.

SOCIÁLNÍ REVUE, *Intervenční centra pro oběti domácího násilí*. [online]. © 2008.

[cit. 2008-07-01]. Dostupné na WWW: <<http://socialnirevue.cz/item/intervencni-centra-pro-obeti-domaciho-nasili/category/socialni-prace>>.

SOVJÁKOVÁ, R. *Poradna pro oběti domácího násilí*. [online]. © 2009. Dostupné na WWW: <<http://www.znojmo.caritas.cz/06nasezarizeni/tereza.php>>.

Internetové stránky

Bílý kruh bezpečí [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.bkb.cz>>.

Dona linka [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.donalinka.cz>>.

Domácí násilí [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.domacinasili.cz>>.

Magdalenium [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.magdalenium.cz>>.

Koordona [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.koordona.cz>>.

Oblastní charita Znojmo [online]. Dostupné na WWW: <<http://znojmo.caritas.cz>>.

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz>>.

STOP NÁSILÍ [online]. Dostupné na WWW: <<http://stopnasili.cz>>.

Použité zákony

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 135/2006 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.

Zákon č. 141/1961., Trestní řád.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Ostatní použité zdroje

Interní materiály OCHZ- poradny pro oběti domácího násilí „TEREZA“.

Interní materiály Policie České republiky, týkající se řešení domácího násilí a vykázaní násilné osoby ze společného obydlí.

Materiály přestupkové komise ve Znojmě, týkající se domácího násilí v přestupkovém řízení.

Materiály a výstupy ze zasedání Interdisciplinárního týmu JmK ve Znojme, (dne 3. března 2009), materiály a informace použité při výukové prezentaci o domácím násilí.

Obrázky

Obr. č. 1, *Spirála násilí*. Zdroj: interní dokument poradny pro oběti domácího násilí „TEREZA“.

Obr. č. 2, *Časové schéma vykázaní*. Zdroj: KLODNEROVÁ, H. prezentace o vykázaní násilné osoby ze zasedání Interdisciplinárního tým JmK ve Znojmě.

SEZNAM ZKRATEK

AMRP - Asociaci manželských a rodinných poradců České republiky

ASPI – Automatizovaný systém právních informací

ČR – Česká republika

JmK - Jihomoravský kraj

OSPOD - Orgán sociálně-právní ochrany dětí

WHO – World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. – Návrh na vydání předběžného opatření dle §76b o.s.ř.¹⁹¹

¹⁹¹ Zdroj přílohy: interní dokument poradny pro oběti domácího násilí „TEREZA“.

PŘÍLOHA

Příloha I. - Návrh na vydání předběžného opatření

Okresní soud ve Znojmě

Návrh na vydání předběžného opatření dle §76b o.s.ř.

Navrhovatelka: Jana Nováková, nar. 2.12.1979, trvale bytem Dolní Česká 1,
669 02 Znojmo,

Další účastník: Jan Novák, nar. 2.12.1979, trvale bytem hlášen Husova 8,
110 00 Praha,
zdržuje se Dolní Česká 1, 669 02 Znojmo

I.

Rozhodnutím Policie ČR, Krajské ředitelství policie JmK, Územního odboru SKPV SKPV-OHK Znojmo, č.j .KRPB-40405-4/ČJ-2009-405405 ze dne 26.5.2009 byl téhož dne vykázan výše jmenovaný **Jan Novák** ze společného obydlí - bytových a nebytových prostor domu č. 1 ve Znojmě na ulici Dolní Česká, jakož i chodníku kolem domu a z bezprostředního okolí domu na dobu 10 dnů.

Důkaz: Kopie úředního záznamu PČR o vykázaní ze dne 26.5.2009

II.

Žijeme s výše jmenovaným Janem Novákem...let jako druh družka v ...pokojevém bytě na výše uvedené adrese. Byt jsme si pronajali..... Zpočátku se ke mně choval, zhruba od října 2008 mne napadá fyzicky, a to tak že *popsat způsob napadání – například.... bije mne pěstí do obličeje, vlasové části hlavy- pod jakými záminkami, dále jak ji šikanuje a psychicky týrá – například nesmí chodit ven, vytýká jí že špatně vaří ,uklízí....., jak dlouho to trvá, jak často v týdnu, event. měsíci, jakou to jednání má tendenci – stále horší, či dlouhodobě špatné..., zda event. kolikrát vyhledala lékařské ošetření, případně doložit lékařské zprávy v kopiích...*, s ohledem na výše popsané chování druhá opakovaně prošetřovala policie, Obvodní policie Znojmo a to pod jejich č.j. ORZN – 5678, 1234, 1432, 1234, 1324, 1888, 1987/PŘ-20-20-2008, která vždy toto jednání posoudila jako přestupek, Jeho chování vyvrcholilo dnetak, že (*popsat chování, které vyvrcholilo ve*

vykázání násilné osoby.....a toto jednání Jana Nováka bylo posouzeno již jako trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a odst. 1 trestního zákona a je vedeno pod č.j. KRPB-123456/TČ- 12345.

Důkaz: Zprávy k jednotlivým napadením si lze vyžádat na OPP Znojmo
Kopie mého trestního oznámení č.j. KRPB-123456/TČ- 12345
(nevím, zda oznámila ohrožená osoba nebo někdo jiný...)

III.

Vzhledem k tomu, že je nutné prozatímně upravit poměry účastníků, neboť hrozí závažná újma na zdraví a tělesné integritě navrhovatelky a s ohledem na skutečnost, že je závažným způsobem ohrožena její důstojnost n a v r h u j i, aby soud vydal usnesení, kterým nařídí toto

p ř e d b ě ž n é o p a t ř e n í :

- I.** **Janu Novákovi** nar. 2.9.1972, se zakazuje vstup do společného obydlí - bytu a domu na ul. Dolní Česká č.1 ve Znojmě jakož i do jeho bezprostředního okolí do vzdálenosti 100 metrů a na celou ulici Dolní Česká ve Znojmě.
- II.** **Janu Novákovi** nar. 2.9.1972, se ukládá povinnost zdržet se setkávání s navrhovatelkou, jakož i navazování kontaktů s ní.
- III.** Toto opatření trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti.

Navrhovatelka souhlasí s tím, aby soud o výsledku rozhodnutí podal informace Intervenčnímu centru Brno, Sýpka 25.

Ve Znojmě dne 28.5.2009

Jana Nováková

ABSTRAKT

MIHOLA, L. *Institut vykázání v kontextu domácího násilí*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevního a civilního práva. Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková, Ph. D.

Klíčové pojmy: Domácí násilí, institut vykázání, agresor, oběť, ohrožená osoba, násilná osoba, OSPOD, vykázání násilné osoby, ASPI, sexuální násilí, fyzické násilí, psychické násilí, sociální násilí, eliminace, Interdisciplinární tým, Intervenční centrum, oběť násilí, Policie České republiky.

Diplomová práce se zabývá Institutem vykázání v kontextu domácího násilí. Úvodní část práce je věnována stručné historii domácího násilí a vymezení jednotlivých pojmu domácího násilí. Dále jsou zde uvedeny orgány zabývající se pomocí a řešením případů domácího násilí. Práce je zaměřena na řešení případu domácího násilí prostřednictvím vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Dále jsou v práci popsány věci, které přímo souvisejí s vykázáním násilné osoby ze společného obydlí a s domácím násilím. Podstatná část práce je zaměřena na přesný a nejnovější postup a činnost Policie České republiky v případě vykázání.

ABSTRACT

MIHOLA, L. *Institute of banishment in context with home violence*. České Budějovice 2009. Dissertation. South Bohemia University in České Budějovice. Theological Faculty. Department of the religious and civil rights. Director of studies: Mgr. Kateřina Hyková, Ph. D.

Key words: Domestic violence, Institute of banishment , aggressor, victim, vulnerable person, the banish of violent persons, OSPOD, ASPI, sexual violence, physical violence, psychological violence, social violence, elimination, an interdisciplinary team; intervention center, victims of violence, Police of the Czech Republic.

Thesis deals with the Institute of banishment in the context of domestic violence. The introductory part of the work is devoted to a brief history of domestic violence and the definition of various concepts of domestic violence. There are also listed authorities dealing with help and solving cases of domestic violence. The work is focused on cases of domestic violence by the banish of violent persons from the common dwelling. Furthermore, the work described things that are directly related to the banish of violent persons from the common dwelling and domestic violence. The chief of work is focused on the exact and latest procedure and activities Police of the Czech Republic in the event of banish.